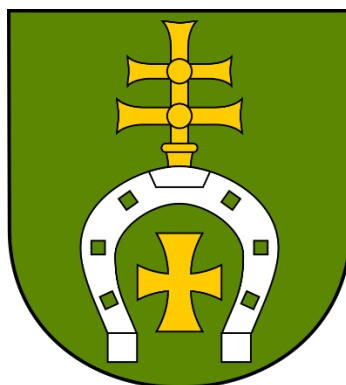

DIAGNOZA
SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI
GMINY SZUDZIAŁOWO

PROJEKT

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Charakterystyka gminy	4
3. Porównywalne jednostki przestrzenne	14
4. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	16
4.1. Wskaźniki delimitacyjne	16
4.2. Wykorzystane źródła danych	18
4.3. Wskaźnik syntetyczny	18
5. Analiza wskaźnikowa	19
5.1. Sfera społeczna	19
5.1.1 Demografia	19
5.1.2 Bezrobocie	24
5.1.3 Ubóstwo	28
5.1.4 Osoby ze specjalnymi potrzebami	31
5.1.5 Przestępczość	33
5.1.6 Edukacja	36
5.1.7 Aktywność społeczna	36
5.1.8 Sytuacja kryzysowa z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	40
5.2. Sfera gospodarcza	42
5.3. Sfera środowiskowa	44
5.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	46
5.5. Sfera techniczna	48
6. Delimitacja obszaru zdegradowanego	50
7. Obszar rewitalizacji	55
Spis tabel i rycin	58
Załącznik	59

1. Wprowadzenie

Zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji zostały określone w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 r. poz. 278). Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zmarginalizowanych i zdegradowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Realizowane są w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie (partycypacja społeczna). Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych. Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- mieszkańcy gminy i mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy,
- organy władzy publicznej,
- inne podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem konsultacji było zebranie od interesariuszy rewitalizacji uwag, opinii i propozycji dotyczących wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Diagnoza stanu umożliwia wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w gminie. Zgodnie z postanowieniami ww. ustawy jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano obiektywne mierniki wyznaczania obszarów w stanie kryzysowym w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zatem opracowana Diagnoza uwzględnia zarówno analizę wskaźnikową,

której celem jest wyznaczenie obszarów w stanie kryzysowym, jak również spełnia kryterium istotności wyboru obszaru z punktu widzenia rozwoju lokalnego, angażując w proces jej opracowania wszystkich zainteresowanych interesariuszy procesu rewitalizacji w gminie. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku wystąpienia na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej lub środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

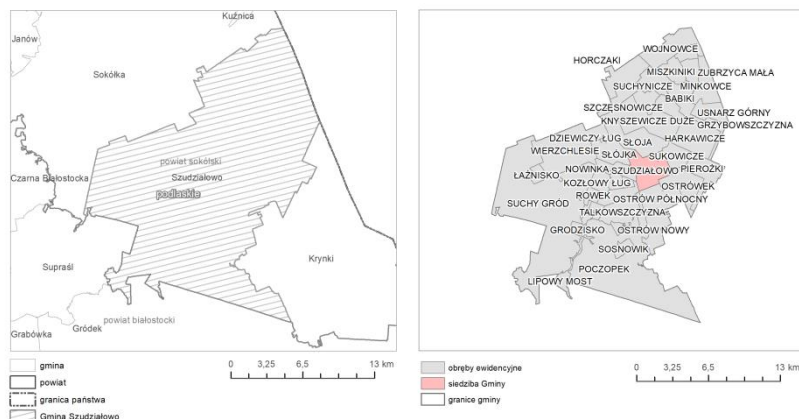
Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji (art. 10 ustawy). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Wyniki zawarte w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo”, tj. wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, będą stanowiły podstawę do opracowania „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035”. Zasięgi przestrzenne obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostały przedstawione na mapie w skali 1:5000.

2. Charakterystyka gminy

Gmina Szudziałowo położona jest w województwie podlaskim, we wschodniej części powiatu sokólskiego. Graniczy z dwiema gminami powiatu sokólskiego: Sokółka i Krynki oraz dwiema gminami powiatu białostockiego: Supraśl i Gródek. We fragmencie wschodniej części Gmina graniczy z Republiką Białorusi. Gmina Szudziałowo wchodzi w obszar zewnętrzny miejskiego obszar funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB).

Administracyjnie Gmina Szudziałowo zajmuje obszar ok. 301,64 km², w skład którego wchodzi 34 sołectwa, na które składają się 42 miejscowości: Babiki, Biały Ług, Boratyńszczyzna, Brzozowy Hrud, Chmielowszczyzna, Grzybowski, Harkawicze, Horczaki, Jeziorek, Klin, Knyszewicze, Kozłowy Ług, Lipowy Most, Łaźnisko, Markowy Wygon, Minkowce, Miskieniki Wielkie, Nowe Trzciano, Nowinka, Nowy Ostrów, Ostrówek, Ostrów Północny, Pierożki, Poczopek, Podłężnisko, Rowek, Słoja, Słójka, Słójka Borowski, Sosnowik, Stare Trzciano, Suchy Hrud, Suchynicze, Sukowicze, Szczęsnowicze, Szudziałowo, Talkowszczyzna, Usnarz Górny, Wierzchlesie, Wojnowce, Zubrzyca Mała, Zubrzyca Wielka.

Ryc. 1 Położenie i podział administracyjny gminy

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym według Jerzego Kondrackiego Gmina Szudziałowo położona jest na obszarze Wysoczyzny Podlasko-Białoruskiej w makroregionie Niziny Północno – Podlaskiej, w obrębie dwóch mezoregionów: Wzgórza Sokólskie i Wysoczyzna Białostocka.

Obszar gminy posiada walory przyrodnicze i krajobrazowe. Na terenie gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody¹ (ryc.3):

- ❖ **Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokólskie**, w którym celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej terenów rozciągających się na wschód od Puszczy Knyszyńskiej, wyróżniających się rzeźbą terenu, wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.
- ❖ **Rezerwat przyrody Bahno w Borkach**, gdzie celem ochrony jest zachowanie cennych, dobrze wykształconych zbiorowisk torfowiskowych o charakterze borealnym, odznaczających się bogactwem flory roślin naczyniowych i mszaków oraz występowaniem dużej liczby gatunków chronionych.
- ❖ **Rezerwat przyrody Góra Pieszczana**, gdzie celem ochrony jest zachowanie naturalnych drzewostanów świerkowo-sosnowych, stanowiących fragment Puszczy Knyszyńskiej.
- ❖ **Rezerwat przyrody Międzyrzecze**, gdzie celem ochrony jest zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej, odznaczającego się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz występowaniem licznych źródeł, dobrze wykształconych, charakterystycznych dla tego obszaru zbiorowisk roślinnych, jak też wielu chronionych gatunków roślin.
- ❖ **Rezerwat przyrody Woronicza**, gdzie celem ochrony jest zachowanie doliny, strumienia oraz przyległych wzniesień morenowych wraz z występującymi tu licznymi, charakterystycznymi dla tego regionu zbiorowiskami roślinnymi, jak też chronionych i rzadkich gatunków roślin.

¹ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, dostępny <https://crfop.gdos.gov.pl>

- ❖ **Rezerwat przyrody Stara Dębina**, gdzie celem ochrony jest zachowanie starodrzewu dębowego, występującego na siedlisku lasu mieszanego oraz stanowisk dębu bezszypułkowego na północnej granicy jego zasięgu.
- ❖ **Rezerwat przyrody Stare Biele**, gdzie celem ochrony jest zachowanie cennych fragmentów Puszczy Knyszyńskiej, obejmujących dobrze wykształcone zbiorowiska roślinne z szeregiem roślin chronionych i rzadkich, oraz zachowanie kompleksów bagien i zarastających łąk będących ostoją zwierząt.
- ❖ **Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. profesora Witolda Sławińskiego** obejmuje obszar lasów i dolin rzecznych o powierzchni 72 860 ha oraz „otulinę”, o powierzchni 53 827 ha. Jest to park typowo leśny - lasy i zadrzewienia zajmują 85% jego powierzchni, a pozostałe 15% - łąki, pola, wody i zabudowa. Celem ochrony Parku stał się jeden z najlepiej zachowanych kompleksów leśnych w Polsce, a także występujące na tym obszarze rzeki, cieki i źródła, jak również urozmaicona rzeźba polodowcowa terenu. Ochronie podlegają również walory kulturowe i historyczne Puszczy Knyszyńskiej.
- ❖ **Obszar Natura 2000 SOO „Ostoja Knyszyńska”²** (PLH200006), obejmuje rozległy kompleks leśny Puszczy Knyszyńskiej, którego wiele fragmentów zachowało naturalny charakter, rozcięty przez użytkowane rolniczo doliny niewielkich rzek i polany, otoczony przez obszary o ekstensywnej gospodarce rolnej, o mozaikowym krajobrazie, z licznymi torfowiskami. Osobliwością Puszczy Knyszyńskiej są liczne źródła. Jest to także jeden z najbardziej zabagnionych regionów w Polsce. W Puszczy dominują drzewostany iglaste. Jej lasy mają charakter subborealny, a krajobraz przypomina południowo-zachodnią tajgę. Utrzymuje się tu bogata flora z istotnym udziałem gatunków borealnych i górskich - ok. 800 gatunków roślin naczyniowych, w tym 43 gatunki objęte ochroną gatunkową a 6 z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Faunę o charakterze puszczańskim reprezentują m. in. duże drapieżniki - wilk *Canis lupus* i ryś *Lynx lynx*, a spośród ptaków np. orlik krzykliwy *Aquila pomarina* i puchacz *Bubo bubo*. Występuje tu jedno z pięciu wolnożyjących stad żubra *Bison bonasus* w Polsce.
- ❖ **Obszar Natura 2000 OSO „Puszcza Knyszyńska”** (PLB200003), obejmuje Puszcze Knyszyńską, której walorem są liczne źródła oraz czyste strumienie i rzeczki. Obszar obejmuje dwie ostoje ptasie o randze europejskiej E 28 i E 29 (Puszcza Knyszyńska i Niecka Gródecko-Michałowska). Występuje tu co najmniej 38 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, bocian czarny, trzmielojad, orlik krzykliwy, gadożer, cietrzew, dubelt, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, puchacz, sowa błotna, włośnatka i kraska. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje tu również zimorodek.
- ❖ **Użytek ekologiczny Uroczysko Skrabacinka**, gdzie celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej oraz osobliwości przyrodniczych takich jak rzadkie zespoły torfowiskowe, zwłaszcza boru świerkowego torfowego (*Spharno girgensohniiPiceetum*), bielu (*Thelypteri-Betuletum*) i i łągu świerkowo – olchowego (*Piceo – Alnetum*).³
- ❖ 11 pomników przyrody:

² Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE) oraz Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 4 lutego 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Knyszyńska (PLH200006)

³ Ustanowiony Rozporządzenie Nr 2/09 Wojewody Podlaskiego z dn. 24.02.2009 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Uroczysko Skrabacinka"

- Jednoobiektowy - dąb szypułkowy - *Quercus robur*, zlokalizowany w otoczeniu pól na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym 127/2, położonej w obrębie gruntów wsi Horczaki,⁴
- Jednoobiektowy - sosna zwyczajna (sosna pospolita) - *Pinus sylvestris*, położona we wsi Poczopek (około 100 m od zabudowań) na działce o nr ew. 41/1, obręb Poczopek⁵,
- Wieloobiektowy, obejmujący grupę dwóch dębów szypułkowych *Quercus robur*, położony na działce siedliskowej w Miskienikach Wielkich, nr ew. 169/5, obręb Miskieniki⁶,
- Jednoobiektowy - lipa drobnolistna - *Tilia cordata*, położony ok.1 km na południe od miejscowości Suchy Hrud, w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 213⁷,
- Jednoobiektowy - sosna zwyczajna (sosna pospolita) - *Pinus sylvestris*, położona: oddział 25 f, w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 287⁸,
- Jednoobiektowy - sosna zwyczajna (sosna pospolita) - *Pinus sylvestris*, położona: oddział 25 f, w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 287⁹,
- Jednoobiektowy - dąb szypułkowy - *Quercus robur*, położony: oddział 204c /205a w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 412¹⁰,
- Jednoobiektowy - jałowiec pospolity - *Juniperus communis*, położony na skraju młodnika sosnowego, około 30 m w kierunku wschodnim od drogi prowadzącej do wsi Borki w obrębie Lipowy Most, na działce ew. 180/2¹¹,
- Jednoobiektowy - sosna zwyczajna (sosna pospolita) - *Pinus sylvestris*, zlokalizowana w Nadleśnictwie Sokółka, leśnictwo Brzozowy Gród, oddział 142, w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 155¹²,
- Jednoobiektowy - sosna zwyczajna (sosna pospolita) - *Pinus sylvestris*, położona na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. profesora Witolda Sławińskiego, w obrębie Suchy Gród, na działce ew. 523 na północ od miejscowości Lipowy Most¹³,
- Wieloobiektowy – obejmujący grupę drzew: 20 lip drobnolistnych (*Tilia cordata*), 4 klony pospolite (*Acer platanoides*), 4 graby zwyczajne (grab pospolity) - *Carpinus betulus*, 2 kasztanowce zwyczajne (kasztanowiec biały) - *Aesculus hippocastanum*, położonych przy zabudowaniach w dawnym założeniu parkowym, na działkach ew. 151 i 152 w miejscowości Słójka¹⁴.

⁴ Uchwała Nr XIV.94.2012 Rady Gminy Szudziałowo z dn. 29.03.2012 r. w sprawie uznania drzewa za pomnik przyrody

⁵ Zarządzenie Nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dn. 14.11.1981 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

⁶ Zarządzenie Nr 27/81 Wojewody Białostockiego z dn. 14.11.1981 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

⁷ Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dn. 29.11.1996r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

⁸ Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dn. 29.11.1996r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

⁹ Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dn. 29.11.1996r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

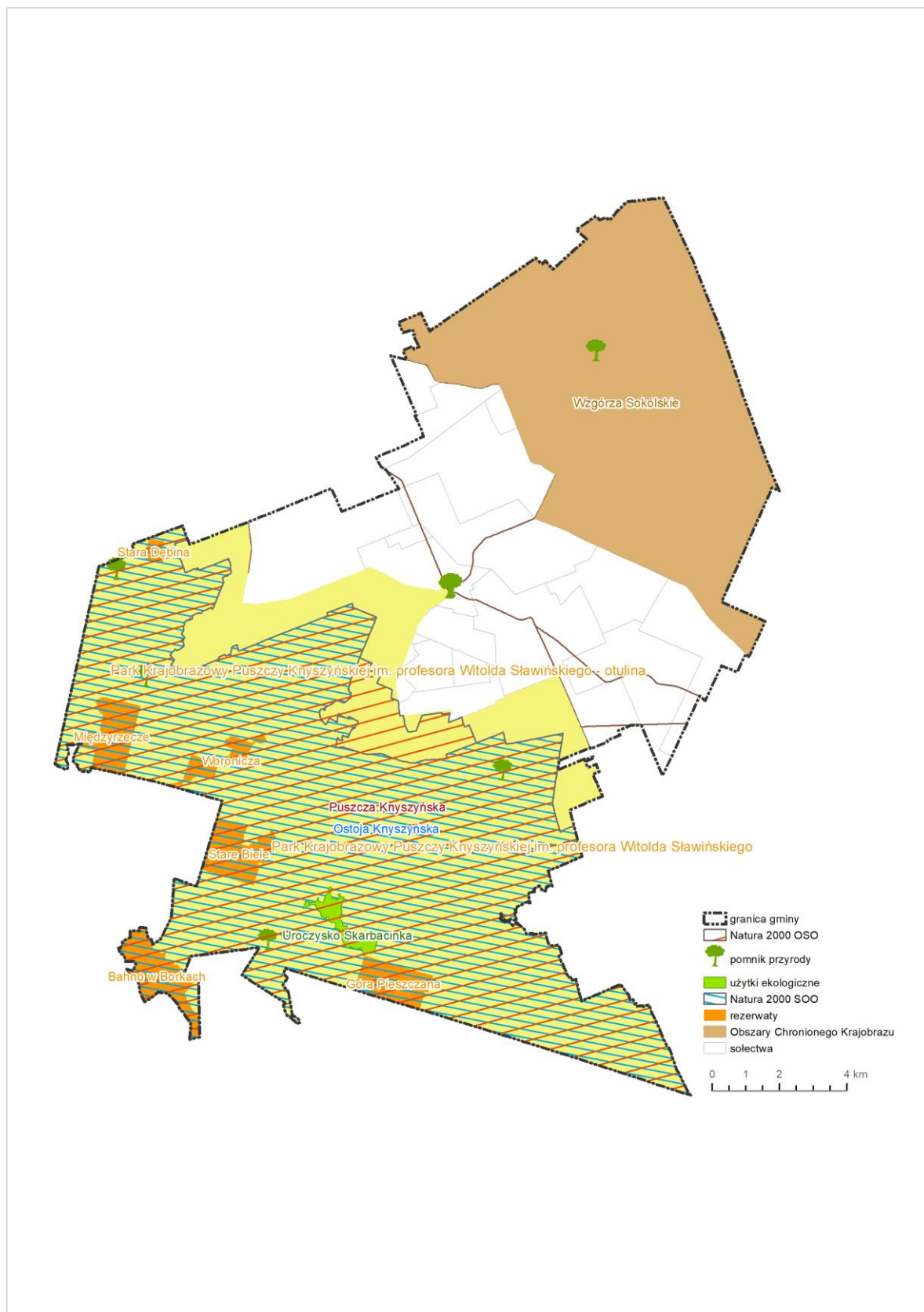
¹⁰ Zarządzenie Nr 51/86 Wojewody Białostockiego z dn. 30.12.1986 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

¹¹ Zarządzenie Nr 51/86 Wojewody Białostockiego z dn. 30.12.1986 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

¹² Uchwała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku Nr XXXVII/223 z dn. 24.08.1954 r. w sprawie uznania niektórych przedmiotów za pomniki przyrod

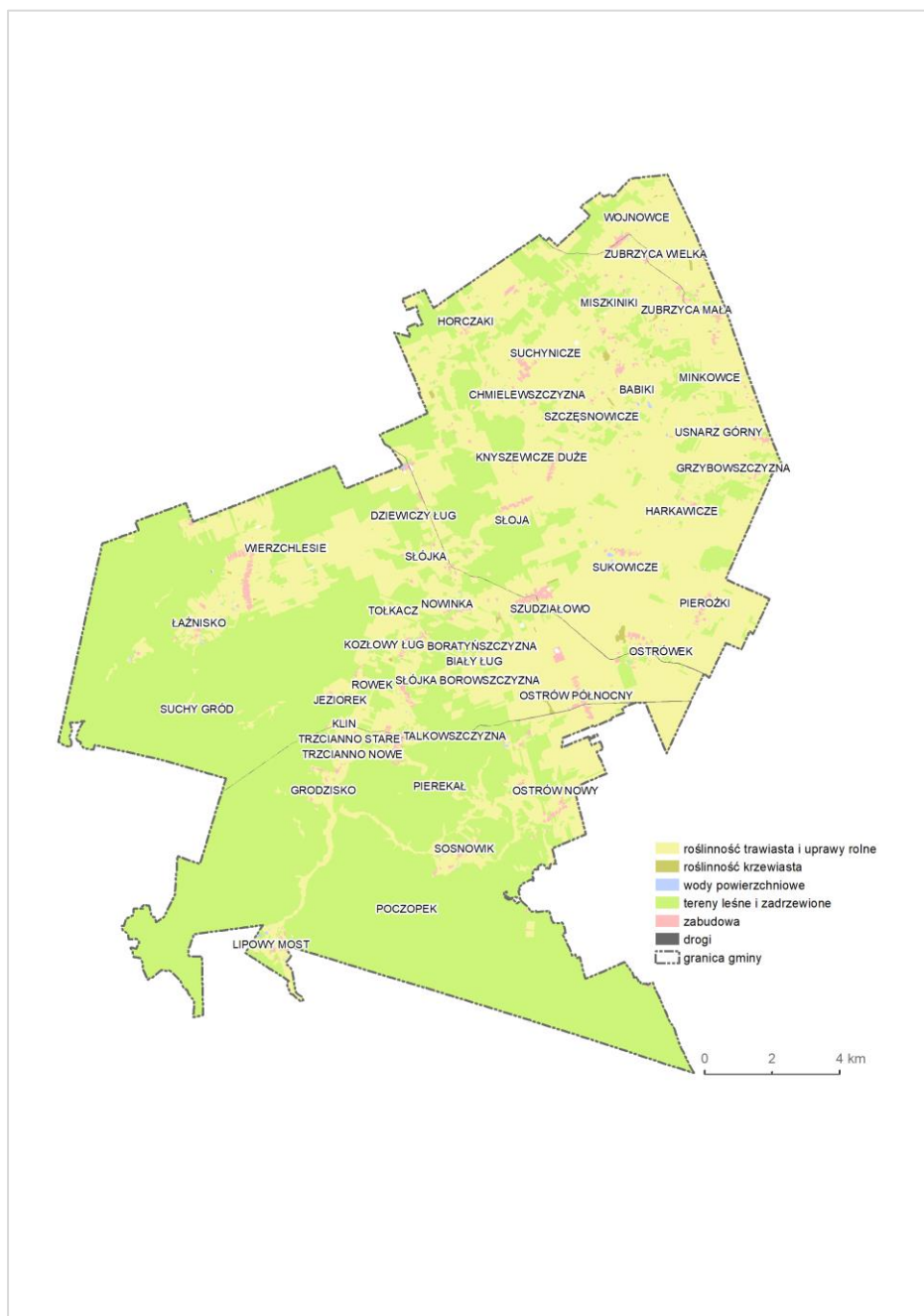
¹³ Rozporządzenie Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dn. 29.11.1996r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

¹⁴ Rozporządzenie Nr 1/98 Wojewody Białostockiego z dnia 10.03.1998 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną

Ryc. 2 Obszary chronione

Gmina Szudziałowo jest gminą wiejską, rolniczą. Na terenie gminy przeważają użytki rolne o powierzchni 13407 ha, co stanowi 44,45% powierzchni Gminy. 50,48% terenu Gminy Szudziałowo stanowią lasy i grunty leśne. Łączna powierzchnia wód otwartych na terenie Gminy wynosi 72 ha, co stanowi 0,2% jej terenu. Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Słoja, będąca dopływem Supraśli. Głównymi jej dopływami są rzeki Starzynka i Poczipówka. Zachodnią część gminy odwodniają drobne dopływy rzeki Sokółdy - Kowszówka, Łanga i Woronicza. Północno - wschodnia część gminy odwodniana jest przez bezimienne cieki leżące w zlewni Niemna.¹⁵

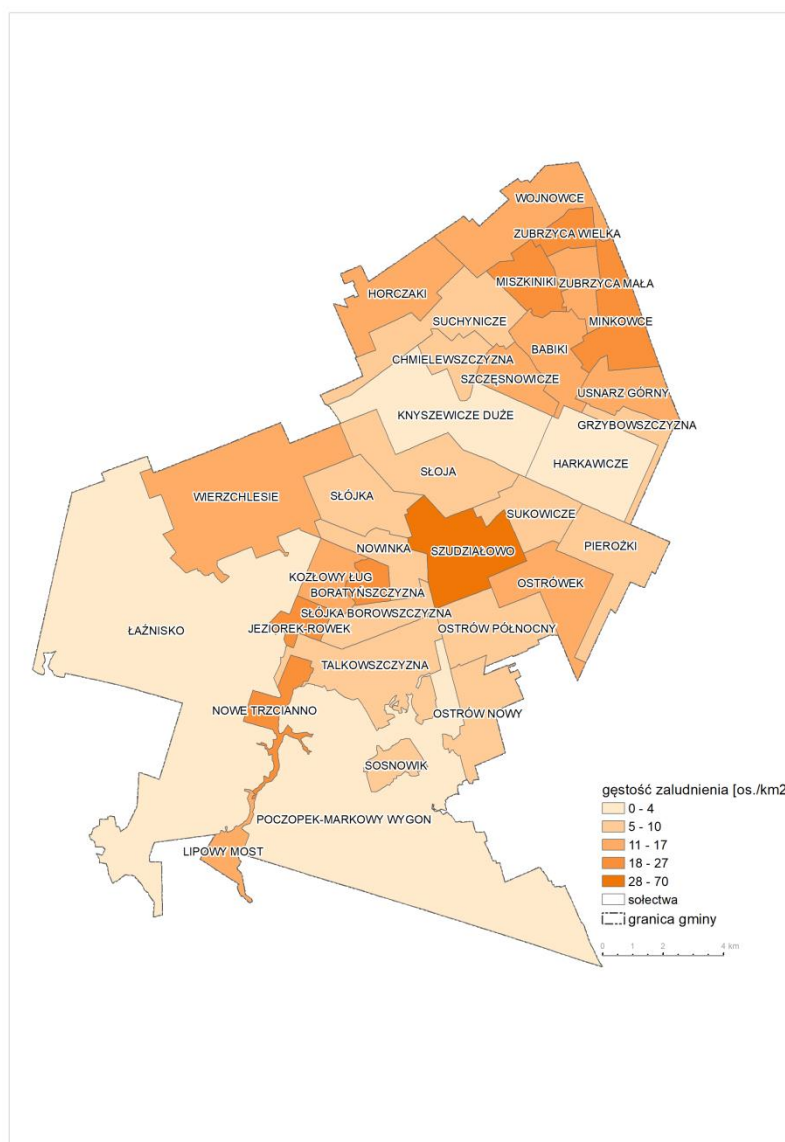
Ryc. 3 Pokrycie terenu

¹⁵ Raport o stanie Gminy za 2023 r.

W gminie działalność prowadzi 1929 gospodarstw rolnych, w tym najwięcej gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha – 902. Funkcjonuje także 257 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha i 279 jednostek o powierzchni ponad 10 ha. 491 gospodarstw zajmuje powierzchnię do 1 ha.

W gminie uprawiana jest głównie pszenica, owies i pszenżyto. W mniejszym stopniu jęczmień i żyto, warzywa gruntowe, kukurydza na ziarno. W prowadzonej na terenie gminy produkcji zwierzęcej głównie dominuje hodowla bydła oraz drobiu kurzego, w mniejszym stopniu trzody chlewnej. W okolicach Szudziałowa wyróżniają się plantacje borówki amerykańskiej i czarnej porzeczki.¹⁶

Według danych GUS na koniec 2023 r. gminę zamieszkuje 2727 osób, w tym 1372 mężczyzn i 1355 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 9 osób na km², dla powiatu sokólskiego to 137 osób na km², a dla województwa podlaskiego to 56,4 osoby na km².¹⁷

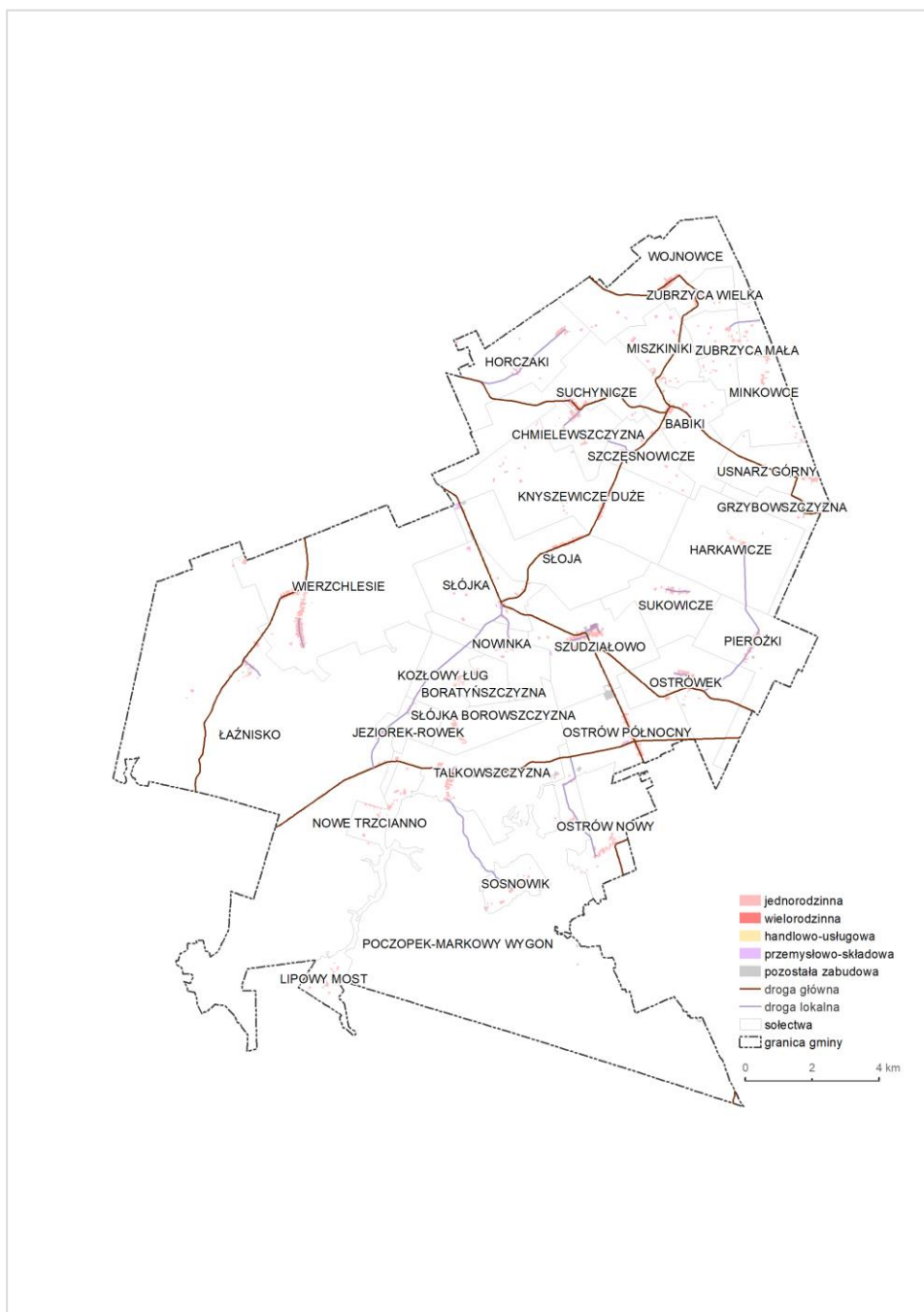

Ryc. 4 Gęstość zaludnienia

¹⁶ Tamże

¹⁷ Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

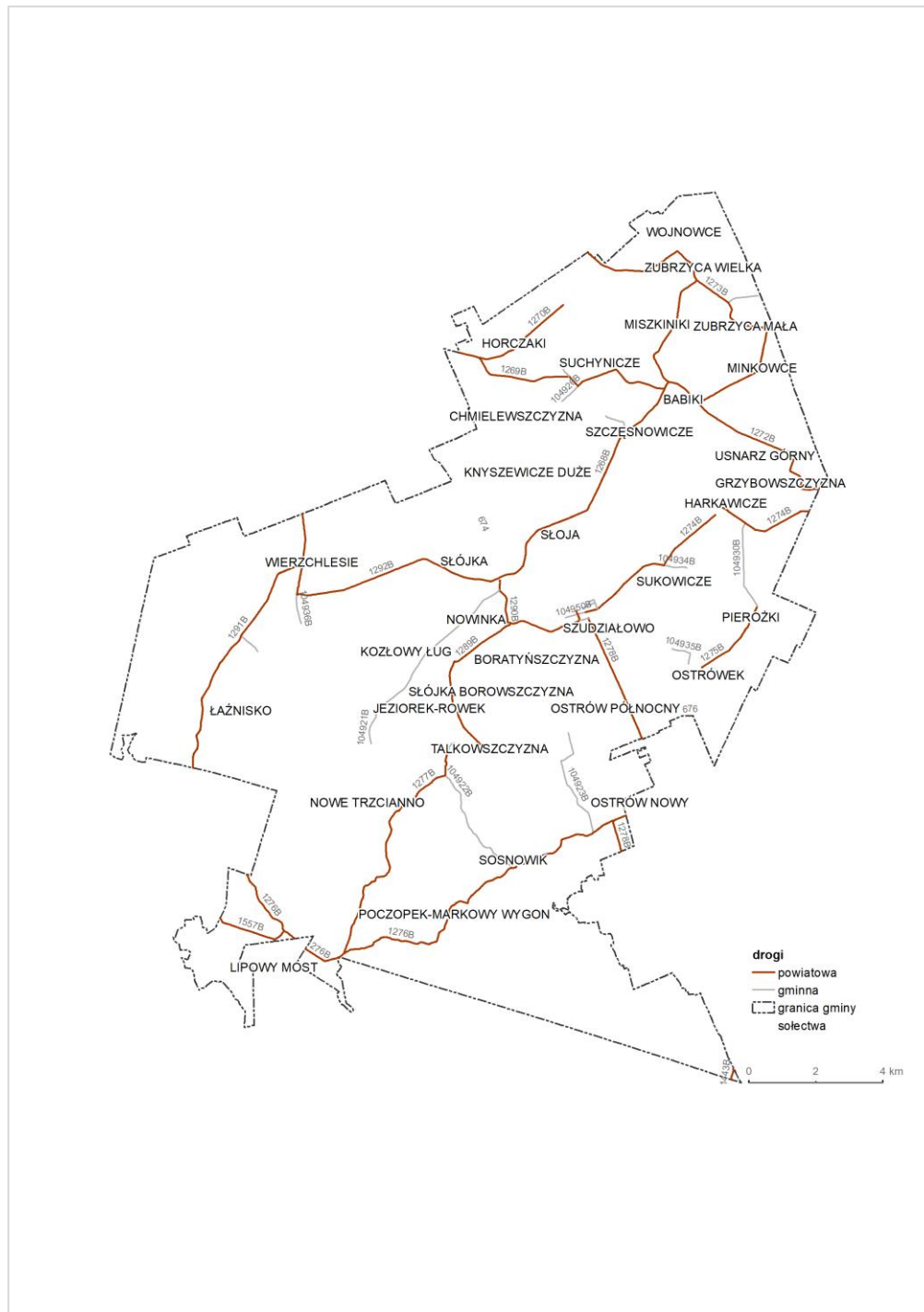
Największą miejscowością w gminie jest Szudziałowo. Tu znajduje się siedziba władz gminy. W Szudziałowie mieszczą się ważne dla funkcjonowania społeczności instytucje: Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie z oddziałem przedszkolnym, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji, biblioteka, ośrodek zdrowia, filia banku, kościół rzymskokatolicki, cmentarz.¹⁸ Do większych miejscowości należą także Wierzchlesie, Minkowce, Ostrów Północny i Wojnowce. Wsie w Gminie Szudziałowo mają naczęściej charakter ulicówek.

Ryc. 5 Zabudowa w gminie

¹⁸ Raport o stanie Gminy za 2023 r.

Przez teren gminy, przebiegają dwie drogi wojewódzkie – droga nr 674 relacji Krynki-Sokółka oraz droga nr 676 relacji Krynki-Białystok. Układ drogowy uzupełniają drogi powiatowe i gminne, które realizują powiązania międzypowiatowe, międzygminne, wewnątrzgminne oraz prowadzą obsługę przyległych terenów. Szudziałowo oddalone jest od Białegostoku o ok. 40 km, a od Sokółki - miasta powiatowego o ok. 15 km. Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.¹⁹

Na obszarze gminy znajduje się wiele stanowisk archeologicznych, a także zabytki architektury i budownictwa, zwłaszcza drewnianego, cmentarze, a także inne obiekty należące do grupy szeroko rozumianych wartości krajobrazu kulturowego. W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 31 zabytków nieruchomych²⁰. W rejestrze zabytków województwa podlaskiego widnieją trzy stanowiska archeologiczne znajdujące się na terenie gminy²¹. Są to:

- ❖ średniowieczne cmentarzysko w miejscowości Harkawicze, o numerze rej. 130/A z 1970-11-30, C-47 z 19 lipca 2004 r.,
- ❖ średniowieczne cmentarzysko w miejscowości Knyszewicze, o numerze rej. 110-A z 1969-12-15, C-50 z 13 września 2004 r.,
- ❖ średniowieczne grodzisko w miejscowości Poczopek, o numerze rej. C-109 z 19 stycznia 2017 r.

Ponadto na obszarze gminy znajdują się następujące zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków²²:

- ❖ Kościół par. pw. śś. Wincentego Ferreriusza i Bartłomieja Apostoła w Szudziałowie, nr rej.: A-284 z 3.03.2010,
 - wpis do rejestru zabytków obejmuje kościół murowany zbudowany w latach 1935-1937, zlokalizowany po południowej stronie ulicy Kościelnej (Kościelna 11). Kościół w Szudziałowie jest przykładem zjawiska powrotu do motywów gotyckich w budownictwie sakralnym lat 30-tych. Przez badaczy jest traktowany jako trawestacja gotyku wiślano-bałtyckiego. Jest to budowla przysadzista, opięta szkarpmi z wieżą o pseudobarokowym hełmie. Hala trójnawowa oświetlona jest przez okna o niegotyckich proporcjach, zwieńczonych ostrołukowo. Wyposażenie kościoła obejmuje ołtarz główny i boczne oraz ambonę z XVIII w., a także organy z 1769 r. Witraże w 1969 r. wykonała Maria Powalisz Bardońska.
- ❖ Cerkiew prawosławna par. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Samogrodzie, nr rej.: A-274 z 20.10.2010,
 - wpis do rejestru zabytków obejmuje drewnianą cerkiew o konstrukcji zrębowej, wybudowaną w 1867 r. Jest to obiekt o wartościach historycznych, usytuowany ok. 400 m na południe od drogi Babiki – Suchynicze, z dala od zabudowań. Ok. 50 m na wschód od cerkwi znajduje się ogrodzony grób fundatora cerkwi z 1722 r., usytuowany w miejscu, gdzie pierwotnie znajdowało się prezbiterium pierwszej cerkwi w Samogrodzie.
- ❖ Cmentarz przy cerkwi, 2 poł. XIX, nr rej.: A-628 z 5.11.2019,
 - wpis do rejestru zabytków obejmuje cmentarz przy cerkwi z początku XVIII w. oraz murowane ogrodzenie z bramą główną z 1867 r.
- ❖ Wiatrak pałtrak-koźlak z 1900 r. w Minkowicach, nr rej.: 378 z 22.05.1976,
 - wpis do rejestru obejmuje drewniany wiatrak, który do 1975 r. był eksploatowany zgodnie z jego funkcją młyna. W okresie eksploatacji wiatrak był na bieżąco poddawany naprawom i konserwacjom, od 1975 r. ulega

²⁰ Gminna Ewidencja Zabytków

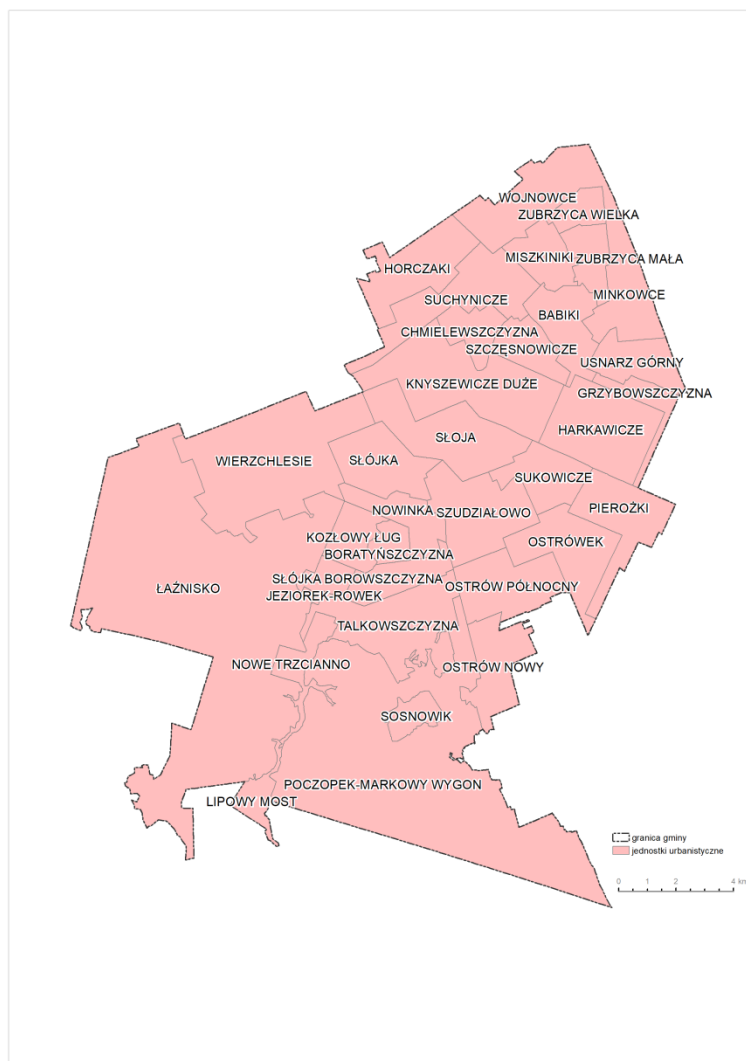
²¹ Stan na 4 października 2024 r. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/210,rejestr-zabytkow-archeologicznych/resource/61339/table>

²² Portal Danych Otwartych https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych/resource/61341/table?page=1&per_page=20&q=Szudzia%C5%82owo&sort= oraz karty zabytków dostępne na stronie www.zabytek.pl

powolnemu niszczeniu. Usytuowany na wzgórzu pierwotnie w krajobrazie otwartym, obecnie znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza parafialnego.

3. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do analizy wskaźnikowej w celu opracowania diagnozy stanu przyjęto sołectwa Gminy Szudziałowo. Wyznaczone jednostki urbanistyczne to obszary, które stanowią całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się spójnością społeczną i przestrzenną. Dla prowadzenia analiz przyjęto następujące jednostki urbanistyczne: Babiki, Boratyńszczyzna, Chmielowszczyzna, Grzybowszczyzna, Harkawice, Horczaki, Jeziorek-Rowek, Knyszewicze, Kozłowy Ług, Lipowy Most, Łaźnisko, Minkowce, Miszkieniki Wielkie, Nowe Trzciano, Nowinka, Nowy Ostrów, Ostrówek, Ostrów Północny, Pierożki, Poczopek-Markowy Wygon, Słoja, Słójka, Słójka-Borowszczyzna, Sosnowik, Suchynicze, Sukowicze, Szczęsnowicze, Szudziałowo, Talkowszczyzna, Usnarz Górny, Wierzchlesie, Wojnowce, Zubrzyca Mała, Zubrzyca Wielka.

Ryc. 7 Jednostki urbanistyczne gminy

Tab. 1 Jednostki urbanistyczne gminy

Lp.	Nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców	powierzchnia [ha]
1	Babiki	91	523,03
2	Boratyńszczyzna	37	174,38
3	Chmielowszczyzna	33	305,56
4	Grzybowszczyzna	22	240,18
5	Harkawicze	25	975,50
6	Horcza	92	747,83
7	Jeziorok-Rowek	41	193,17
8	Knyszewicze	65	1399,57
9	Kozłowy Ług	40	320,52
10	Lipowy Most	23	200,37
11	Łaźnisko	59	6325,98
12	Minkowce	139	615,17
13	Miszkeniki Wielkie	81	372,24
14	Nowe Trzciano	64	297,64
15	Nowinka	37	399,82
16	Nowy Ostrów	31	567,21
17	Ostrówek	65	741,17
18	Ostrów Północny	112	694,50
19	Pierozki	43	702,16
20	Poczopek - Markowy Wygon	44	4827,39
21	Słoja	69	919,30
22	Słójka	45	626,34
23	Słójka-Borowszczyzna	29	373,19
24	Sosnowik	14	204,20
25	Suchynicze	72	863,18
26	Sukowicze	33	468,53
27	Szczęsnowicze	62	348,94
28	Szudziałowo	602	849,39
29	Talkowszczyzna	92	1061,99
30	Usnarz Górny	60	436,82
31	Wierzchlesie	311	1976,82
32	Wojnowce	114	888,89
33	Zubrzyca Mała	54	309,76
34	Zubrzyca Wielka	59	211,70
	Razem	2 760	30 162,44

4. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z postanowieniami art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

4.1. Wskaźniki delimitacyjne

Wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie porównania otrzymanych wartości z danymi dla powiatu, województwa czy kraju. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych powinna być ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk w różnych materiałach. Analizy w ramach diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy zostały wykonane z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Pierwszym etapem było wytypowanie zmiennych, które zostały wykorzystane do diagnozy stanu. Przy formułowaniu diagnozy, wykorzystano wskaźniki do wyznaczania obszarów kryzysowych w poszczególnych sferach, tj.: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tab. 2 Zestawienie wykorzystanych wskaźników

Sfera	Obszar	Wskaźniki
Społeczna	Demografia	udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców, współczynnik obciążenia demograficznego, udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców
	Bezrobocie	udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym, udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających
	Ubóstwo	udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin korzystających, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających, udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwale lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających, kwota wypłaconych zasiłków z pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę korzystających

Sfera	Obszar	Wskaźniki
	Przestępczość	liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczba osób z Niebieską Kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców
	Edukacja	odsetek dzieci pobierających stypendium szkolne w przeliczeniu na liczbę dzieci w wieku szkolnym
	Aktywność społeczna	liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, liczba zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r.
Gospodarcza	Przedsiębiorczość	liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Środowiskowa	Odpady	ilość wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki urbanistycznej, ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków
	Tereny zielone	udział powierzchni zieleni w powierzchni jednostek urbanistycznych
Przestrzenno-funkcjonalna	Gminne obszary przestrzeni publicznej	liczba placów zabaw, obiektów sportowych, kulturalno-oświatowych i terenów rekreacyjnych
	Gminna ewidencja zabytków	liczba obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków
Techniczna	Gminna infrastruktura techniczna	liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych
	Stan techniczny budynków	udział pieców na paliwa stałe w zaopatrzeniu w ciepło

Wyniki analizy wskaźnikowej zostały zaprezentowane z wykorzystaniem oprogramowania geoinformatycznego w odniesieniu do poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wyników analiz ilościowych w formie zestawień tabelarycznych oraz wykresów. Zastosowano następujące metody prezentacji kartograficznej:

- kartogram do ilościowego przedstawienia na mapie średniej intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia, przedziały klasowe wybrano metodą odchylenia standardowego lub metodą naturalnych granic,
- kartodiagram do ilościowego przedstawienia na mapie bezwzględnej wartości określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia,
- punktowa do jakościowego przedstawienia na mapie zjawisk niekwantyfikowanych.

4.2. Wykorzystane źródła danych

Do opracowania diagnozy diagnoz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce,
- Komenda Powiatowa Policji w Sokółce,
- Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa,
- Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej,
- Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Dane Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

4.3. Wskaźnik syntetyczny

Kolejnym etapem prac nad zmiennymi w celu wykonania diagnozy stanu była normalizacja danych, która pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację dla stymulant (równanie 1) i dla destymulant (równanie 2):

$$z = \frac{(x - \bar{x})}{\sigma} \quad (\text{Równ.1})$$

$$z = - \frac{(x - \bar{x})}{\sigma} \quad (\text{Równ.2})$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

z - zestandaryzowana wartość zmiennej,

x - wartość cechy,

\bar{x} - średnią arytmetyczną,

σ - odchylenie standardowe.

W badanym obszarze jako stymulanty²³ uznano następujące zmienne:

- w sferze społecznej - liczbę organizacji pozarządowych, liczbę zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich, liczbę osób zapisanych do biblioteki,
- w sferze gospodarczej - liczbę firm prowadzących działalność gospodarczą, udział ludności w wieku produkcyjnym,
- w sferze środowiskowej – udział powierzchni zieleni,
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej - liczbę przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w poszczególnych jednostkach urbanistycznych, liczbę obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, liczbę placów zabaw i obiektów sportowych.

Pozostałe badane zmienne to destymulanty.

Do wyznaczenia obszaru w sytuacji kryzysowej i obszaru zdegradowanego wykorzystaną metodę wskaźnika syntetycznego Perkala. Wskaźnik Perkala umożliwia

²³ Stymulanty to zmienne, których rosnące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska, natomiast destymulanty - zmienne, których malejące wartości są oceniane pozytywnie z punktu widzenia danego zjawiska.

uporządkowanie obiektów wielowymiarowych według syntetycznego kryterium, które jest funkcją zmiennych wejściowych²⁴. Wykorzystanie tej metody pozwoliło na uszeregowanie poszczególnych jednostek urbanistycznych ze względu na określony zestaw cech w wybranych sferach. Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza korzystniejszą sytuację jednostki urbanistycznej pod względem poziomu potencjału.²⁵ Wskaźnik syntetyczny dla każdej jednostki urbanistycznej został wyliczony zgodnie ze wzorem:

$$Wp = \frac{1}{k} * \sum_{j=1}^k z_j \quad (\text{Równ.3})$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

Wp - wskaźnik syntetyczny dla poszczególnych jednostek urbanistycznych,

k - liczba uwzględnionych cech,

j - 1,2, ..., k,

z - zestandaryzowane wartości zmiennej.

Wskaźnik Perkala (Wp) może przyjmować wartości w przedziale od -3 do 3.²⁶ W celu klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano dwa parametry miernika taksonomicznego, tj. średnią arytmetyczną wskaźnika syntetycznego Wp i odchylenie standardowe. Wyodrębniono 3 klasy²⁷:

1. wskaźnik Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
2. wskaźnik Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego,
3. wskaźnik Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego.

Spośród wytypowanych obszarów zdegradowanych dokonano wyboru obszaru rewitalizacji. Celem prowadzonego badania było zgromadzenie informacji i pozyskanie opinii zainteresowanych stron odnośnie do obszarów gminy szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

5. Analiza wskaźnikowa

5.1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy stanu zbadano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

5.1.1 Demografia

Społeczeństwo polskie staje obecnie przed wyzwaniami wynikającymi ze zmian w strukturze demograficznej ludności. Dwa główne zjawiska wynikające z przemian demograficznych to z jednej strony niska dzietność, z drugiej zaś strony wzrastająca liczba osób starszych. Współczynnik dzietności w Polsce systematycznie spada od 1989 r.

²⁴ Parysek, J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawn. Nauk.

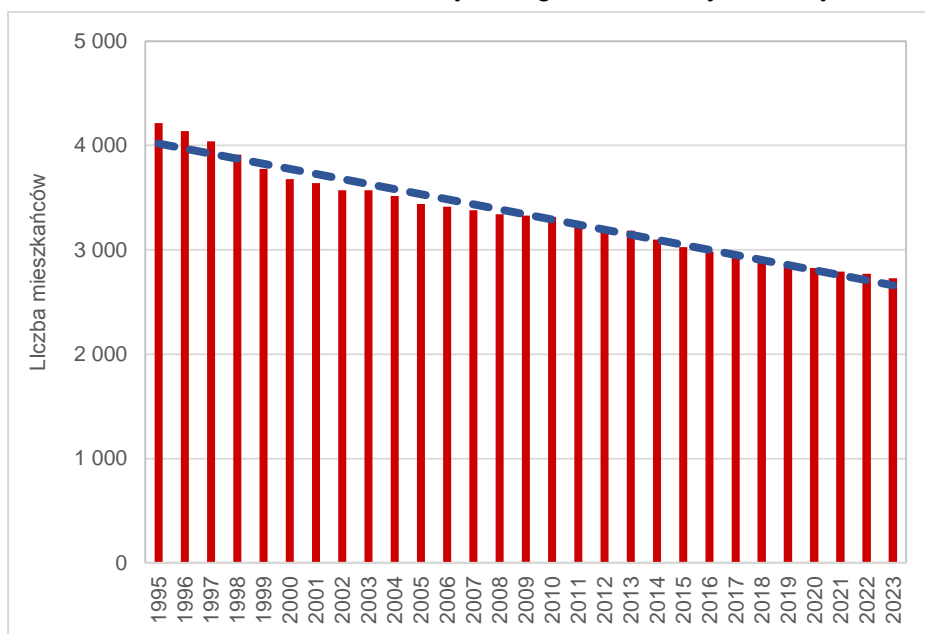
²⁵ Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.

²⁶ Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.

²⁷ Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.

Konsekwencją tych dwóch zjawisk jest postępujące starzenie się społeczeństwa, czyli proces zwiększania się udziału ludności w starszym wieku w ogólnej liczbie ludności. O starzeniu się danej populacji świadczą malejące – w ogólnej populacji – liczba i udział dzieci (0-14 lat) oraz wzrost liczby i odsetka osób w starszym wieku (65 lat i więcej). Dane statystyczne z ostatnich lat wskazują m.in. na spadek dzietności kobiet, wzrost średniego wieku kobiet rodzących dzieci, podwyższenie średniej długości życia czy zwiększenie udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. Spadek liczby ludności ogółem i wzrost liczby ludności w wieku senioralnym skutkuje wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadającej na 100 osób w wieku od 15 do 64 lat). Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza.²⁸

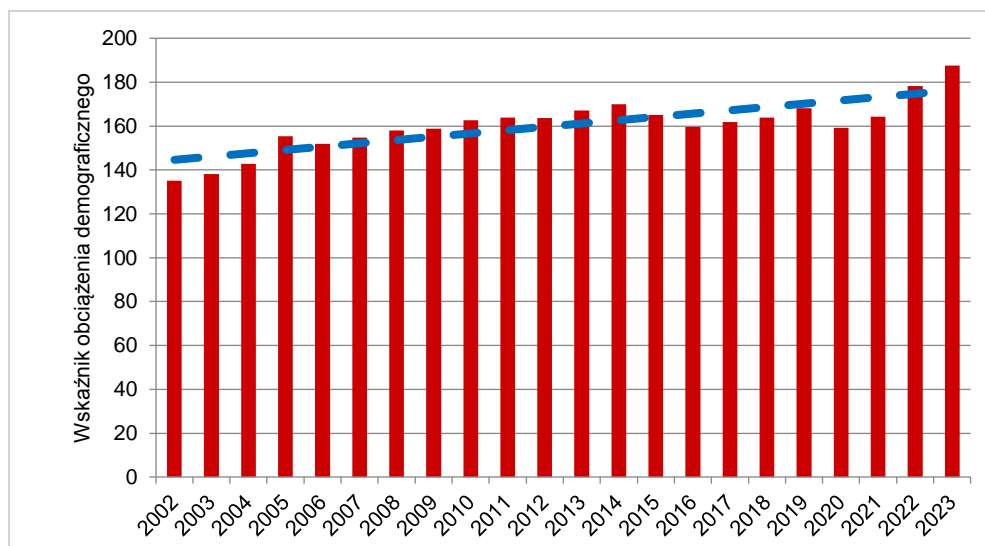
Według stanu na koniec 2023 r. w gminie zamieszkuje 2727 mieszkańców. W latach 1995-2023 liczba osób zamieszkałych w gminie zmniejszała się.

Ryc. 8 Liczba mieszkańców gminy w latach 1995-2023

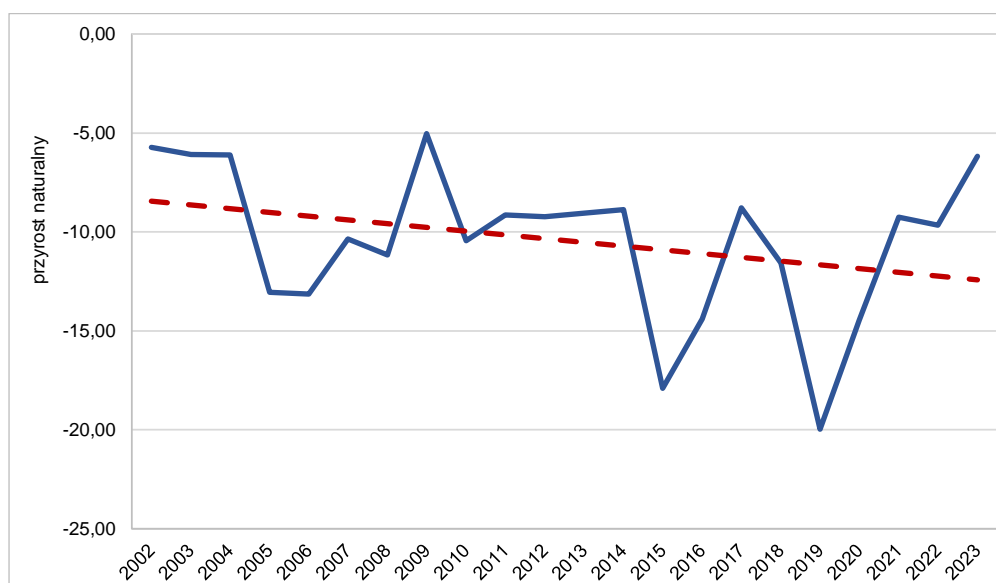
Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy wskazuje na starzenie się społeczności lokalnej, zwiększa się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

²⁸ „Starzenie się społeczeństwa – wyzwania dla rynku pracy, aktywizacja pracowników 50+” dostępne na www.parp.gov.pl oraz publikacja „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2021 r.” dostępne na ww.stat.gov.pl, „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność” przyjęta przez Radę Ministrów 26 października 2018 r.

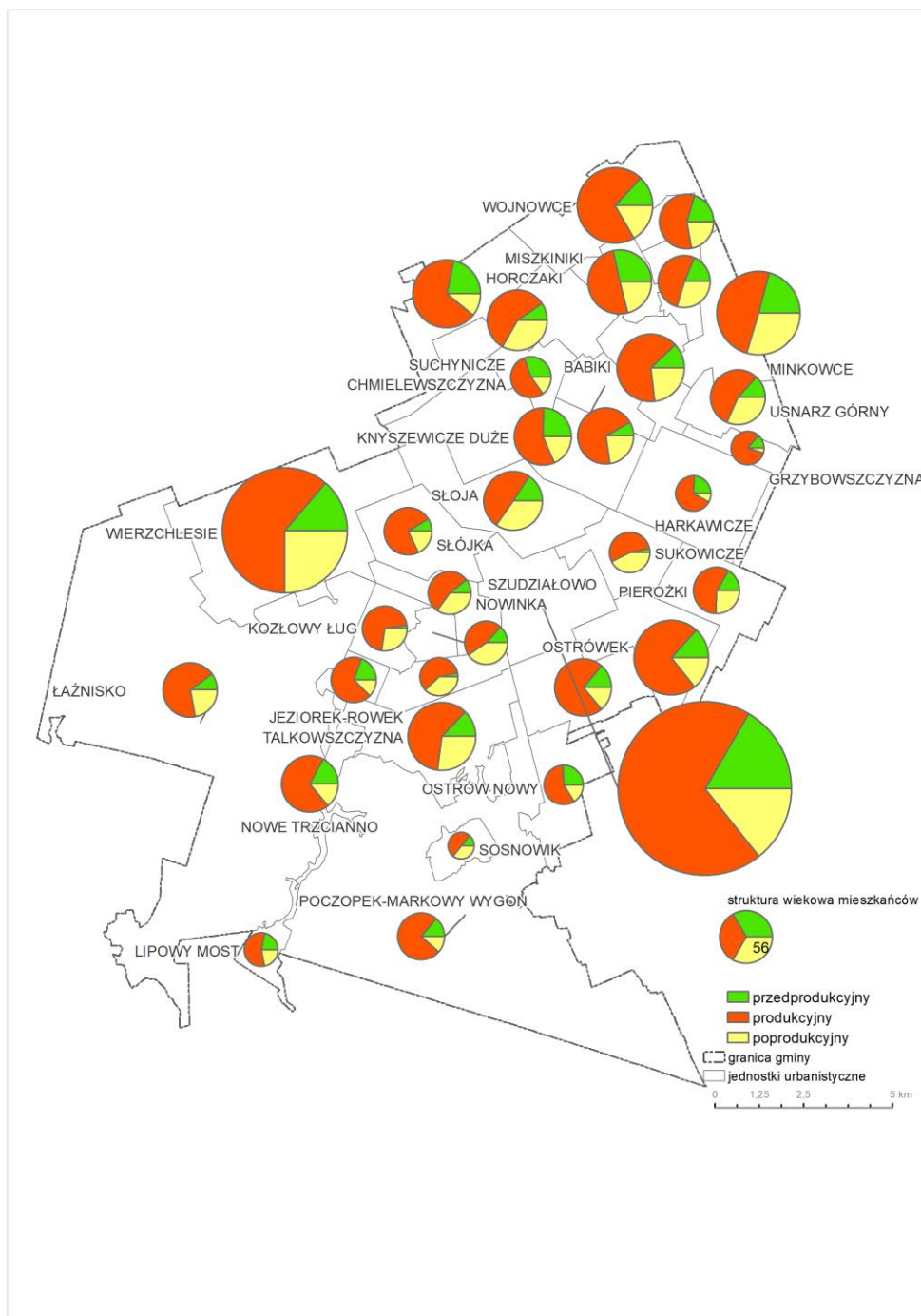
Ryc. 9 Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2002-2023

Przyrost naturalny na 1000 ludności, tj. różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w okresie 2002-2022 jest zmienny, jednakże w całym przedziale czasowym osiąga wartości ujemne.

Ryc. 10 Przyrost naturalny w latach 2002-2023

Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych, podlegających analizie, została przedstawiona na ryc. 11.

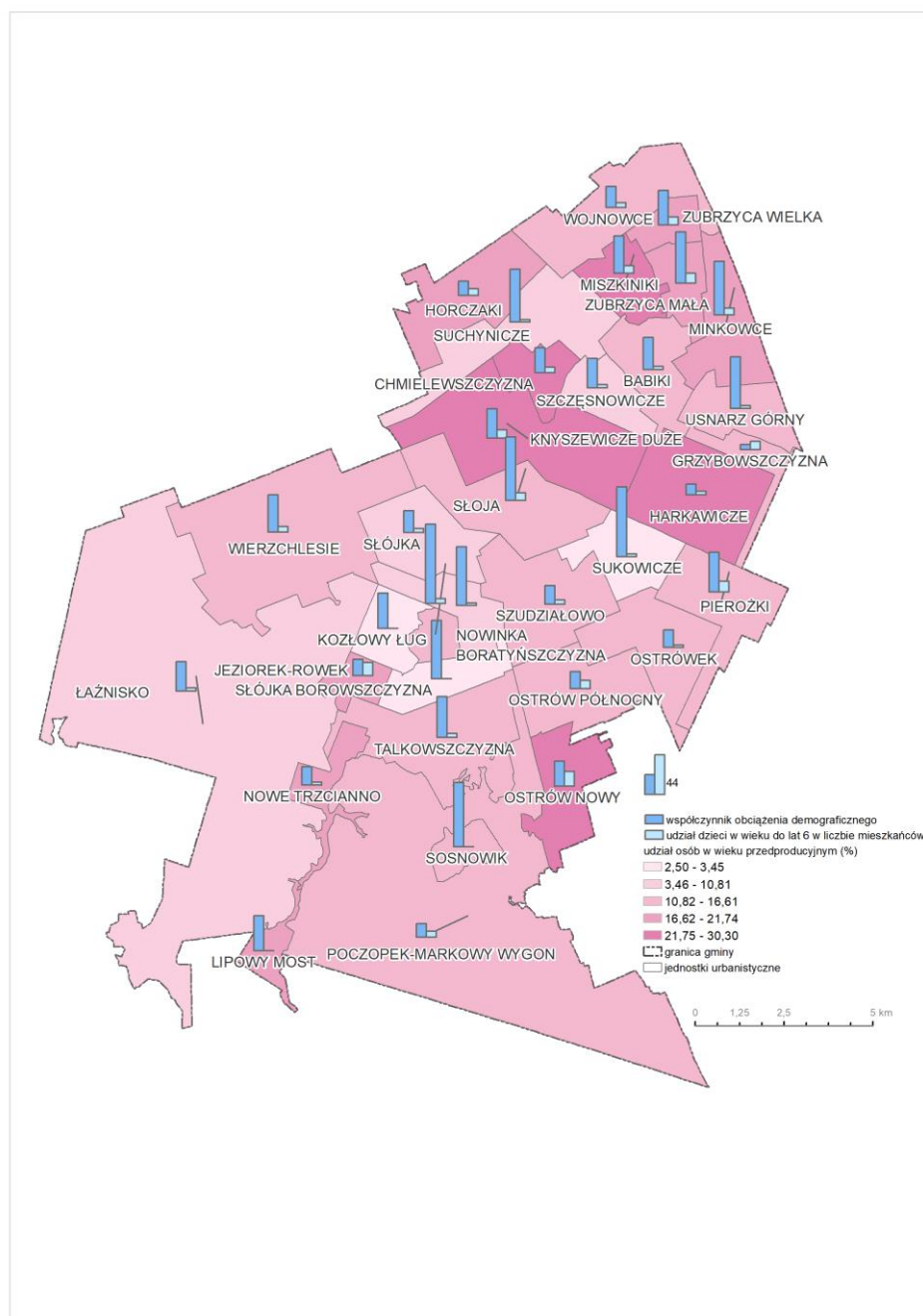

Ryc. 11 Struktura wiekowa mieszkańców w jednostkach urbanistycznych

Sytuacja demograficzna w jednostkach urbanistycznych została oceniona na podstawie następujących wskaźników (tab. 8-9):

- udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców,
- współczynnik obciążenia demograficznego,
- udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców.

Ludność w wieku produkcyjnym to ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18-44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. 0-17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat więcej²⁹.

Ryc. 12 Sytuacja demograficzna w jednostkach urbanistycznych

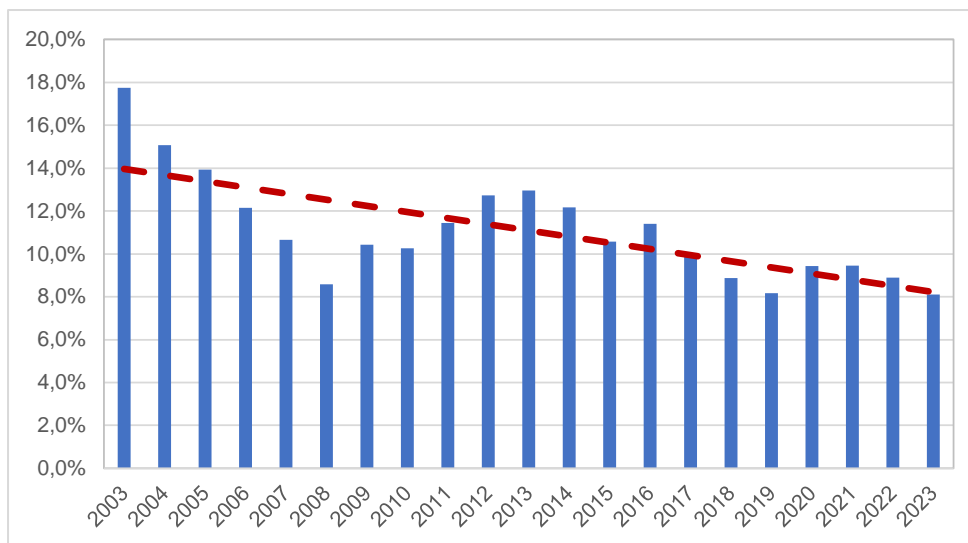
²⁹ GUS, www.stat.gov.pl

5.1.2 Bezrobocie

Za osoby bezrobotne zarejestrowane uznaje się osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej³⁰.

Na koniec 2023 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce wynosiła 127 osób, z czego 41% stanowiły kobiety.³¹ Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r. dla Gminy Szudziałowo wynosił 8,1%, dla powiatu sokólskiego – 6,8%, podczas gdy dla województwa podlaskiego wskaźnik ten wynosił 4,7%. Współczynnik aktywności zawodowej to procentowy udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15-89 lat. Na ludność aktywną zawodowo składają się osoby w wieku 15-89 lat, które pracują, oraz osoby w wieku 15-74 lat, które są bezrobotne.

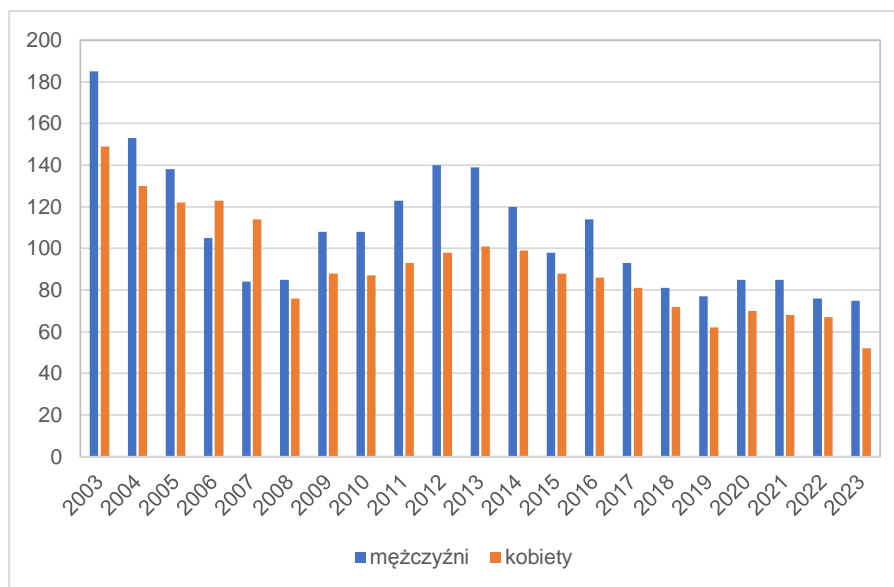
W Gminie Szudziałowo największy udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym został odnotowany dla sołectwa Sukowicze (22,22%). Wysoki poziom dla tego wskaźnika, charakteryzuje również sołectwa: Harkawicze (17,65%), Nowy Ostrów (16,67%) oraz Słójka (15,15%). Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy to 7,86%.

Ryc. 13 Stopa bezrobocia w latach 2003-2023

³⁰ GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2958,pojcie.html>

³¹ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce

Ryc. 14 Liczba bezrobotnych wśród mężczyzn i kobiet w latach 2003-2022

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie albo rodzić innego rodzaju negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.³²

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. Długotrwale bezrobotny to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.³³ Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce wśród ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy, 89% stanowią mieszkańcy długotrwale pozostający bez pracy. W 20 sołectwach osoby długotrwale bezrobotne stanowią 100% populacji osób bezrobotnych. Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego jest istotnym czynnikiem utrudniającym znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej.

Z analizy struktury osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia wynika, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym tj. 41,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym stanowią 32% bezrobotnych. Osoby z wykształceniem policealnym to kolejne 17% bezrobotnych. Dwie grupy: osób z wykształceniem średnim

³² Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

³³ GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2389,pojecie.html>

ogólnokształcącym oraz osoby z wykształceniem wyższym stanowią analogicznie 5% i 4% osób bezrobotnych w Gminie Szudziałowo.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szudziałowie zasiłek z tytułu bezrobocia otrzymuje 95 osób.

Jednym z problemów rynku pracy w Polsce jest, postępujące za zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, zjawisko starzenia się zasobów pracy. Oznacza to starzenie się potencjalnych zasobów pracy i konsekwentnie – osób aktywnych zawodowo, zarówno pracujących, jak i bezrobotnych. Takie zachwianie równowagi na rynku pracy mogłoby być zrównoważone poprzez niewykorzystane zasoby rynku pracy tkwiące w subpopulacji bezrobotnych powyżej 55. roku życia. W Gminie Szudziałowo 24% osób bezrobotnych stanowią osoby po 55 roku życia. W sołectwach Słójka-Borowszczyzna oraz Zubrzyca Mała wszystkie osoby bezrobotne to bezrobotni powyżej 55. roku życia. W obliczu starzenia się ludności zwiększenie zatrudnienia starszych bezrobotnych oraz ich aktywizacja zawodowa stanowi kluczowy priorytet polityki rynku pracy. Stąd też w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.) do grupy osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zakwalifikowano bezrobotnych powyżej 50. roku życia.³⁴

Na rynek pracy nie wraca też duża część kobiet po narodzinach dziecka. Narodzenie dziecka w dużym stopniu zmienia sytuację zawodową kobiety. Zazwyczaj matki decydują się przeznaczyć co najmniej pierwszy rok życia dziecka wyłącznie na opiekę nad nim. W kolejnych latach część z nich wraca do aktywności zawodowej. Choć dominującym powodem niepodejmowania pracy zarobkowej przez matki małych dzieci jest opieka nad nimi, to wraz z rosnącym wiekiem dziecka wagę zyskują też inne przyczyny, takie jak brak możliwości znalezienia pracy, w szczególności takiej, która pozwoliłaby godzić obowiązki zawodowe z domowymi.

Kluczowym wyzwaniem jest także zapewnienie odpowiedniej opieki dziecku.³⁵ Zgodnie z danymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na terenie Gminy nie działa żaden żłobek i klub dziecięcy.³⁶ Warto jednak nadmienić, że Gmina podejmuje działania w zakresie zapewnienia opieki najmłodszemu – Gmina Szudziałowo jest jednym z beneficjentów Program „MALUCH+ 2022-2029”³⁷. Celem projektu jest tworzenie nowych miejsc w placówkach opiekuńczych (żłobki, kluby dziecięce) dla dzieci do 3 roku życia. W Gminie Szudziałowo zaplanowano do utworzenia 10 takich miejsc.

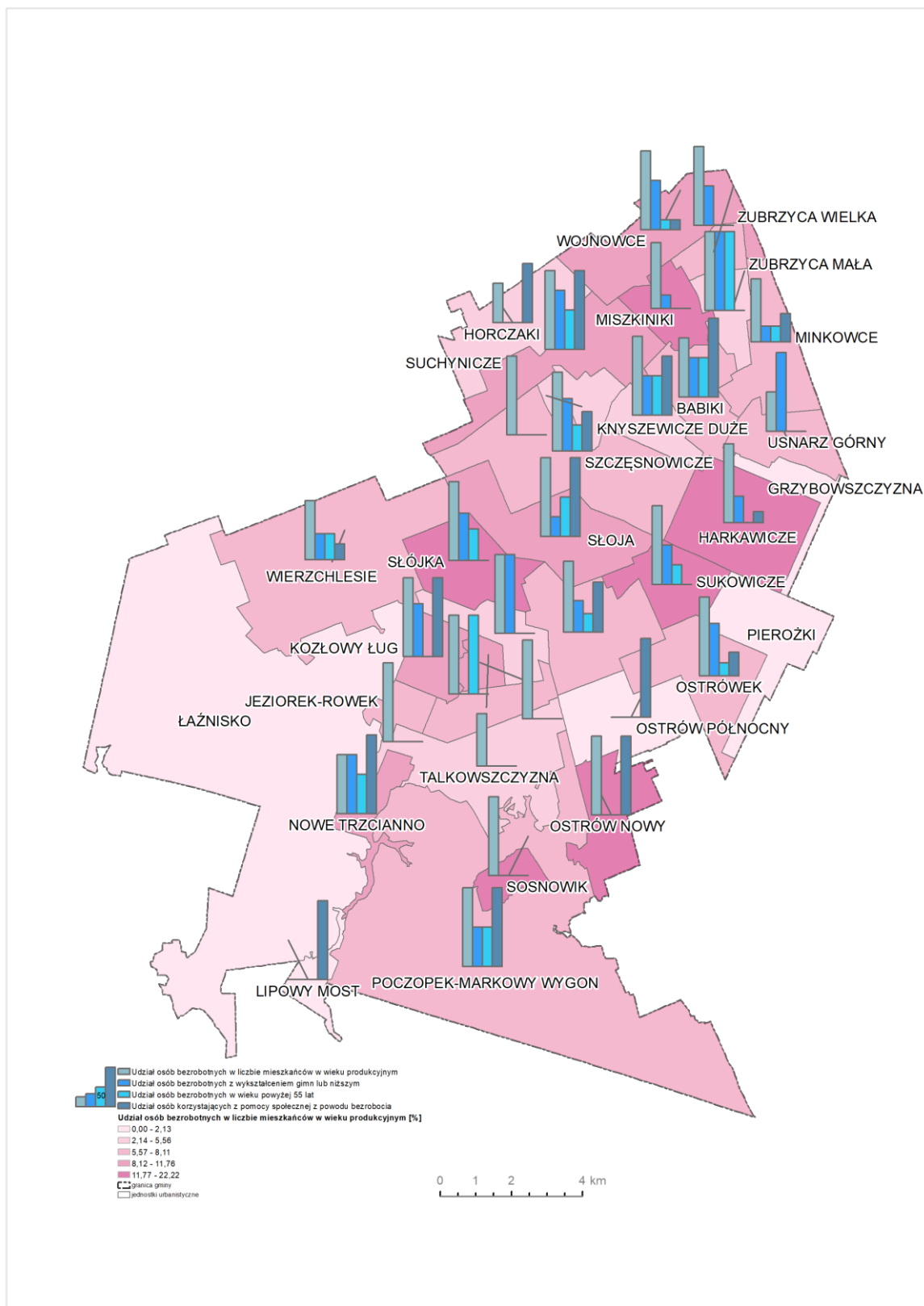
Tworzenie miejsc pracy i zwiększanie szans zatrudnienia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym należy do priorytetów działań Stowarzyszenia LGD Szlak Tatarski, do którego należy Gmina Szudziałowo.

³⁴ „Starzenie się społeczeństwa – wyzwania dla rynku pracy, aktywizacja pracowników 50+” dostępne na www.parp.gov.pl oraz publikacja „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2021 r.” dostępne na www.stat.gov.pl oraz „Osoby powyżej 50 roku życia na rynku pracy w 2018 roku”, dostępne: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/osoby-powyzej-50-roku-zycia-na-ryнку-pracy-w-2018-roku,7,8.html>

³⁵ Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Mama wraca do pracy – bariery behawioralne i kierunki wsparcia” dostępny <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2023/03/Mama-wraca-do-pracy.pdf>

³⁶ Rejestr żłobków i klubów dziecięcych MPRIIPS, dostępny: <https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swadczeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow>

³⁷ <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-v-tury-naboru-ciaglego-w-ramach-programu-aktywny-maluch-2022-2029>

Ryc. 15 Wskaźniki bezrobocia w jednostkach urbanistycznych

Wskaźnikiem opisującym zjawisko bezrobocia (tab. 8-9) jest:

- udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających.

5.1.3 Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.³⁸ By skutecznie zapobiegać oraz walczyć ze skutkami ubóstwa niezbędne jest zidentyfikowanie grup ludności najbardziej na nie narażonych. Najczęściej ubóstwo związane jest z współwystępowaniem wielu czynników jednocześnie zarówno tych o charakterze indywidualnym, jak i tych wynikających z uwarunkowań zewnętrznych.

Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.

Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Obniżaniu się stopy życiowej sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.³⁹

Za żyjące w ubóstwie skrajnym uznaje się osoby w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków jest niższy od granicy ubóstwa obliczonego w oparciu o minimum egzystencji szacowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Minimum egzystencji uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu stanowi biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Uwzględnia on jedynie zaspokojenie potrzeb niezbędnych do przeżycia i zachowania zdrowia. Wartość minimum egzystencji wyznacza dolny obszar ubóstwa. W 2023 r. stopa ubóstwa skrajnego w Polsce wyniosła 6,6%. W 2023 r. wartość minimum egzystencji w województwie podlaskim wyniosła 750,98 zł miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym⁴⁰. Na poziomie krajowym jest to 913 zł w 1-osobowym gospodarstwie domowym oraz 2465 zł w gospodarstwie 4-osobowym, obejmującym 2 osoby dorosłe i 2 dzieci do 14 roku życia.⁴¹

³⁸ Ubóstwo w Polsce w latach 2019 i 2020, Główny Urząd Statystyczny, dostępne: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoieczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2019-i-2020,1,10.html>

³⁹ Tamże

⁴⁰ Dane ME dotyczą 4-osobowego gospodarstwa domowego, za: „Wartości minimum egzystencji w województwach i klasach miejscowości w 2023 r.”, dostępny na www.stat.gov.pl oraz <https://www.ipiss.com.pl/>

⁴¹ Aneks do opracowania sygnałowego „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2023 r.” dostępny na www.stat.gov.pl oraz <https://www.ipiss.com.pl/>

Minimum socjalne to wskaźnik społeczny mierzący koszty utrzymania gospodarstw domowych. Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb według tego modelu winny zapewniać takie warunki życiowe, by na każdym z etapów rozwoju człowieka umożliwić reprodukcję jego sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych. GUS wykorzystuje wartości minimum socjalnego do wyznaczania tzw. sfery niedostatku, nie będącej sferą ubóstwa. Minimum socjalne to wzorzec konsumpcji niezamożnych gospodarstw domowych - stanowi próg, poniżej którego następuje deprywacja integracyjnych potrzeb człowieka. Wydatki konsumpcyjne poniżej minimum socjalnego nie są wystarczające, by wykonywać pracę zawodową, kontynuować kształcenie, utrzymywać więzi rodzinne i kontakty towarzyskie oraz uczestniczyć w kulturze. W 2023 r. wartość minimum socjalnego w województwie podlaskim wyniosła 1 353,15 zł miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym⁴².

Relatywna granica ubóstwa została przyjęta na poziomie 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

Poziom tzw. ustawowej granicy ubóstwa odpowiada wartościom kwot, które zgodnie z obowiązującymi przepisami (tj. ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) uprawniają do ubiegania się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. W 2023 r. zasięg ubóstwa ustawowego w Polsce wyniósł 4,1%. Na poziomie krajowym granicę ubóstwa ustawowego określono w 2023 r. na 776 zł w 1-osobowym gospodarstwie domowym oraz 2400 zł w gospodarstwie 4-osobowym, obejmującym 2 osoby dorosłe i 2 dzieci do 14 roku życia.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2023 r. 175 osób korzystało z pomocy opieki społecznej. Najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców zanotowano dla sołectw Harkawicze (28%), Lipowy Most (21,74%) i Słoja (15,94%). W 12 sołectwach żaden z mieszkańców nie korzysta z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z zasiłków z powodu ubóstwa wynosi 110. 23 osoby korzystają z zasiłków z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, a 1 osoba – z powodu alkoholizmu.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie od gminy w postaci asystenta rodziny. Asystent rodziny jest stanowiskiem, które ma zapewnić pomoc rodzinom z problemami wychowawczymi oraz zapewnić bezpieczeństwo dzieciom w tych rodzinach.

W gminie realizowany jest także program osłonowy w zakresie dożywiania – w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego+. Celem programu jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz zapewnianie środków towarzyszących, wspierających ich włączenie społeczne.

Ponadto realizowany jest wieloletni Program rządowy „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 (M.P. z 2023 r. poz. 881)⁴³. Program realizowany jest w trzech modułach, w zależności od adresata pomocy: moduł dla dzieci i młodzieży, moduł dla osób dorosłych, moduł organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

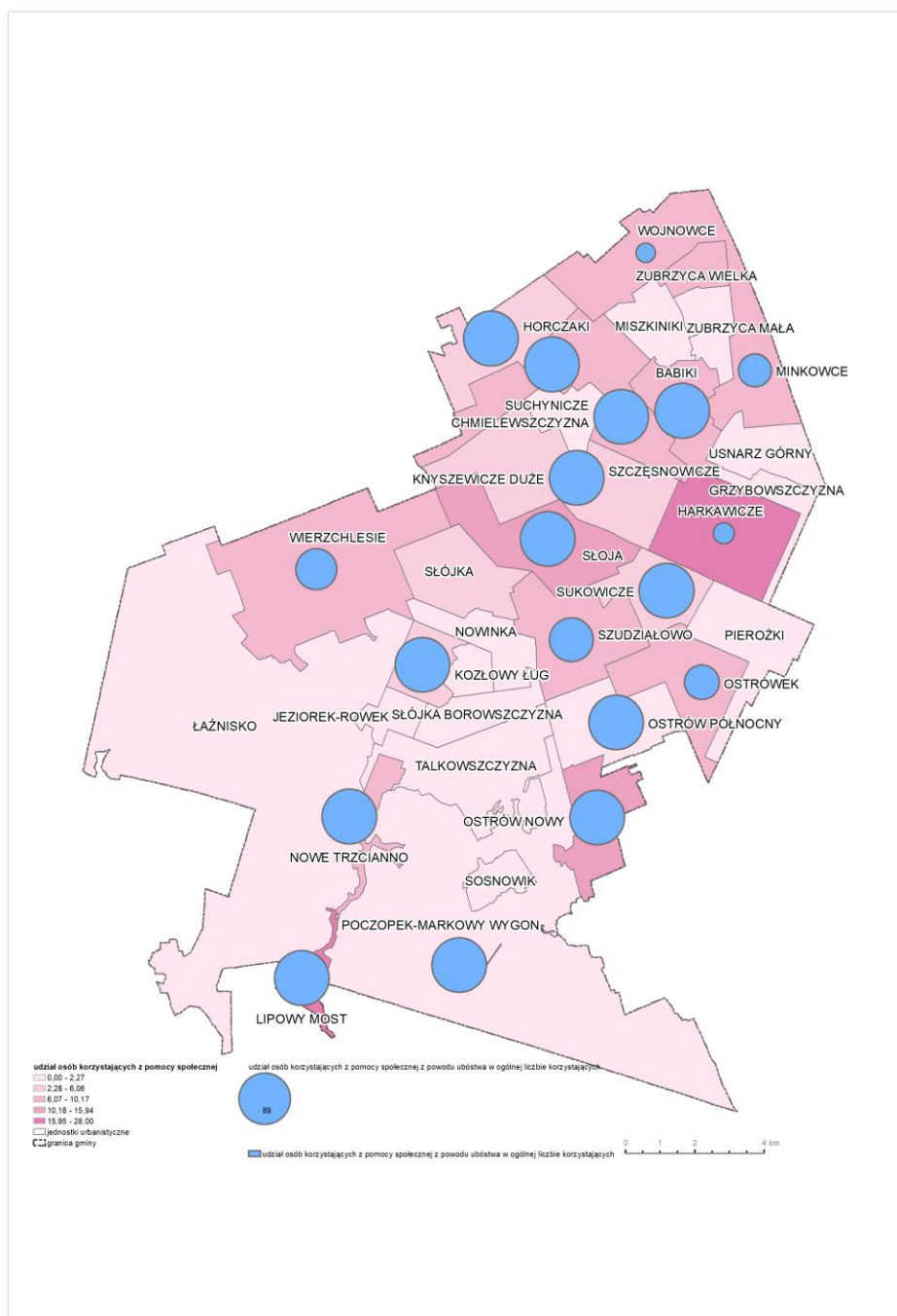
⁴² Dane MS dotyczą 4-osobowego gospodarstwa domowego, za: „Wartości minimum socjalnego w województwach i klasach miejscowości w 2023 r.”, dostępny na www.stat.gov.pl oraz <https://www.ipiss.com.pl/>

⁴³ Uchwałą Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028

Kryterium dochodowe umożliwiające uzyskanie wsparcia wynosi 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.⁴⁴

Do analizy poziomu ubóstwa przyjęto następujące wskaźniki (tab. 8-9):

- udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców,
- udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających.

Ryc. 16 Wskaźniki ubóstwa w jednostkach urbanistycznych

⁴⁴Uchwała Nr XLII.325.2023 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 28 grudnia 2023 r. zmieniająca Uchwałę nr V.37.2019 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 marca 2019 roku w sprawie określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych

Lokale mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy mają służyć ogólnej poprawie warunków zamieszkiwania lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niskich dochodach oraz trudnej sytuacji życiowej.

Uchwałą Nr XXIV.191.2021 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 grudnia 2021 r. przyjęto Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Szudziałowo na lata 2022-2026. W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi 3 lokale mieszkalne będące własnością Gminy, o powierzchni łącznej 152,28 m², znajdujące się w Szudziałowie, w budynku przy ulicy Bankowej. W lokalach tych jednakże nikt nie jest zameldowany. W latach 2022-2026 nie przewiduje się zwiększenia zasobu mieszkaniowego. W zasobie mieszkaniowym obecnie nie wyodrębniono lokali do najmu socjalnego.

Planuje się naprawy i bieżące remonty celem polepszenia stanu technicznego oraz warunków mieszkaniowych lokatorów

Najemcy lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy są zobowiązani do uiszczania czynszu i innych opłat, takich jak za energię elektryczną i ciepłą, za zimną wodę oraz odbiór nieczystości płynnych i stałych. Wysokość czynszu może zostać podwyższona na podstawie niżej wymienionych czynników, które ulegają sumowaniu:

- ❖ lokal wyposażony w centralne ogrzewanie,
- ❖ lokal wyposażony w sieć wodociągową,
- ❖ lokal wyposażony w kanalizację,
- ❖ udział w kosztach stałych utrzymania budynku.⁴⁵

5.1.4 Osoby ze specjalnymi potrzebami

Za osobę ze szczególnymi potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami⁴⁶. Zgodnie z uzasadnieniem do ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁴⁷, osoby ze szczególnymi potrzebami, to nie tylko osoby niepełnosprawne, ale także osoby starsze, osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci), kobiety w ciąży, osoby mające trwale lub czasowo naruszoną sprawność w zakresie mobilności czy percepcji (np. ludzie poruszający się przy pomocy kul, protez, wózków inwalidzkich, słabi, chorujący, niesłyszący, niedowidzący, z trudnościami manualnymi i poznawczymi, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem itp.) etc.

W gminie obowiązuje „Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności Urzędu Gminy w Szudziałowie osobom ze szczególnymi potrzebami na lata 2022-2024”.

Osoby niepełnosprawne

Zbiorowość osób z niepełnosprawnościami dzieli się na dwie podstawowe grupy, do których zaliczono:

- osoby, które posiadały aktualne orzeczenie wydane przez uprawniony organ – niepełnosprawni prawnie,

⁴⁵ Uchwała nr XXIV.191.2021 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Szudziałowo na lata 2022-2026

⁴⁶ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2022 r., poz. 2240 ze zm.)

⁴⁷ Uzasadnienie do ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2022 r., poz. 2240 ze zm.) https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/82729/uzasadnienie_do_ustawy_19lipca2019.pdf

- osoby nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności, które miały, bądź odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności życiowych stosownych dla danego wieku – niepełnosprawni biologicznie.⁴⁸

Według danych GUS z 2021 r. na terenie gminy mieszka 345 osób niepełnosprawnych, w tym 235 osób niepełnosprawnych prawnie i 110 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie.⁴⁹ 29 osób w gminie korzysta z zasiłków z powodu niepełnosprawności.

W gminie realizowany jest Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2025⁵⁰. Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. W ramach Programu Gmina Szudziałowo przewiduje objąć wsparciem asystenta osobistego 2 osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, 1 osobę z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i jedno dziecko od ukończenia 2. roku życia do ukończenia 16. roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Jedną z oczekiwanych form pomocy osobom niepełnosprawnym byłoby zapewnienie opieki w miejscu zamieszkania poprzez organizację Dziennych Domów Opieki, gdzie osoby zależne mogłyby otrzymać niezbędną opiekę, terapię, wsparcie społeczne i realizować aktywności odpowiadające ich potrzebom. Na obszarze Gminy Szudziałowo nie ma instytucji, które byłyby odpowiedzialne za działania mające na celu integrowanie społeczności lokalnej i wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również całodobowego domu pomocy społecznej ani domu opieki nad osobami zależnymi.⁵¹

Seniorzy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 r. na terenie gminy mieszka 461 osób powyżej 70 roku życia, w tym 101 osób w wieku 85 i więcej.⁵²

Na terenie gminy realizowane są działania, które mają na celu m.in. wzmacnianie więzi międzypokoleniowych, a także uczenie tolerancji w stosunku do osób starszych. Klub Współczesnej Kobiety przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie zrealizował dedykowany ww. zagadnieniom projekt „Między nami pokoleniami – satysfakcja gwarantowana”.⁵³ W Gminie rokrocznie obchodzony jest także Dzień Seniora.

W nawiązaniu do problemu starzejącego się społeczeństwa, warto nadmienić, że jedną z form edukacji, dedykowaną dla osób starszych, są uniwersytety trzeciego wieku. Osoby w wieku poprodukcyjnym tracą kontakt ze swoim otoczeniem zawodowym i prowadzi to często do spadku ich aktywności, zarówno intelektualnej, jak i społecznej. Ograniczone kontakty, brak wyzwań wymagających wysiłku i zaangażowania, prowadzą do szybszego starzenia się i pogorszenia komfortu życia. Uniwersytet Trzeciego Wieku

⁴⁸ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, przyjęta Uchwałą nr 27 Rady Ministrów z 16 lutego 2021 r.

⁴⁹ Bank Danych Lokalnych

⁵⁰ https://szudzialowo-gmina.pl/strona-3460-informacja_o_naborze_uczestnikow_do.html

⁵¹ Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 - Załącznik nr 1 do Uchwały nr 9/V/2023 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski z dnia 26 maja 2023 r.

⁵² Bank Danych Lokalnych

⁵³ <https://isokolka.eu/szudzialowo/58533-miedzy-nami-pokoleniami-zajecia-w-szudzialowie-foto>

jest idealnym rozwiązaniem dla seniorów, którzy pragną rozwijać zainteresowania intelektualne, artystyczne, poprawiać kondycję fizyczną, nawiązywać nowe znajomości oraz mile spędzać wolny czas.⁵⁴

Dzieci i młodzież

Zgodnie z informacjami Ośrodka Rozwoju Edukacji co trzecie dziecko uczęszczające do polskiej szkoły jest obejmowane pomocą psychologiczno-pedagogiczną, a co dziesiąty uczeń ma zaburzenia psychiczne. Z uwagi na niepełnosprawność 4% uczniów jest objętych kształceniem specjalnym.⁵⁵ W ostatnich latach Ministerstwo Edukacji Narodowej, mając na uwadze jakość edukacji dzieci i uczniów z różnymi potrzebami edukacyjnymi wprowadziło wiele przepisów, mających na celu stworzenie takiego systemu, który zapewni uczestnictwo każdego dziecka i ucznia w szeroko rozumianym procesie uczenia się, a także jego pełne włączenie społeczne. Edukacja włączająca stanowi sposób organizacji edukacji uwzględniający różnorodność uczniów, mający na celu ich wszechstronny rozwój zgodnie z indywidualnymi potrzebami i uzdolnieniami, a także udzielając wsparcia w pokonywaniu trudności.⁵⁶

W związku z wyzwaniami, które stoją przed pracownikami oświaty, w gminie realizowany jest plan dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół prowadzonych przez gminę. Inwestycja w kadry jest niezwykle istotnym elementem podwyższania poziomu edukacji. Dofinansowanie obejmuje następujące specjalności: edukacja zdrowotna, edukacja dla bezpieczeństwa, jak również w zakresie przygotowania pedagogicznego psychologów.⁵⁷

Gmina Szudziałowo należy do obszarów popeepeerowskich i jest beneficjentem projektu „Wsparcie dzieci z rodzin pegeerowskich w rozwoju cyfrowym – Granty PPGR”, którego celem jest wyeliminowanie ograniczeń takich jak deficyt sprzętu komputerowego czy utrudnienia w dostępie do Internetu, co wpłynęło na realizację obowiązków szkolnych przez dzieci w czasie pandemii COVID-19.

5.1.5 Przestępczość

Kolejnym zjawiskiem umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, jak bezrobocie, alkoholizm czy ubóstwo.

Przemoc w rodzinie rozumiana jest jako znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny.⁵⁸ W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.) podniesiono, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności.

Procedura Niebieskiej Karty to skoordynowany system pomocy dla osób, które doznają przemocy domowej. Procedura została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 29

⁵⁴ Ministerstwo Edukacji i Nauki, Programy i przedsięwzięcia, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wsparcie-uniwersytetow-trzeciego-wieku>

⁵⁵ Strona internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl: <https://www.ore.edu.pl/2022/06/edukacja-wlaczajaca-odpowiedzia-na-potrzeby-wszystkich-polskich-uczniow/>

⁵⁶ Strona internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl

⁵⁷ Zarządzenie 22.2024 WÓJTA GMINY SZUDZIAŁOWO z dnia 13 września 2024 r. w sprawie ustalenia planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego oraz ustalenia maksymalnej kwoty dofinansowania opłat w 2024 r. za kształcenie nauczycieli w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Szudziałowo

⁵⁸ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/wymiar-sprawiedliwosci/wymiar-sprawiedliwosci/ofiary-gwaltu-i-przemocy-domowej,1,1.html>

lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.). Umożliwia ona podjęcie interwencji w środowisku, wobec rodziny dotkniętej przemocą i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Celem realizacji procedury jest dobro i bezpieczeństwo osób doznających przemocy w rodzinie, ale także skuteczna współpraca przedstawicieli różnych instytucji, które są zobowiązane do reagowania w przypadku wystąpienia przemocy domowej. W ramach diagnozy odnotowano przestępstwa i wykroczenia przeciwko rodzinie takie jak objęcie procedurą Niebieskiej Karty na terenie gminy, tj. 18 osób objętych jest procedurą Niebieskiej Karty.

W Gminie Szudziałowo funkcjonuje uchwalony Uchwałą Nr XXIII.175.2021 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 26 listopada 2021 r. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2022-2026.

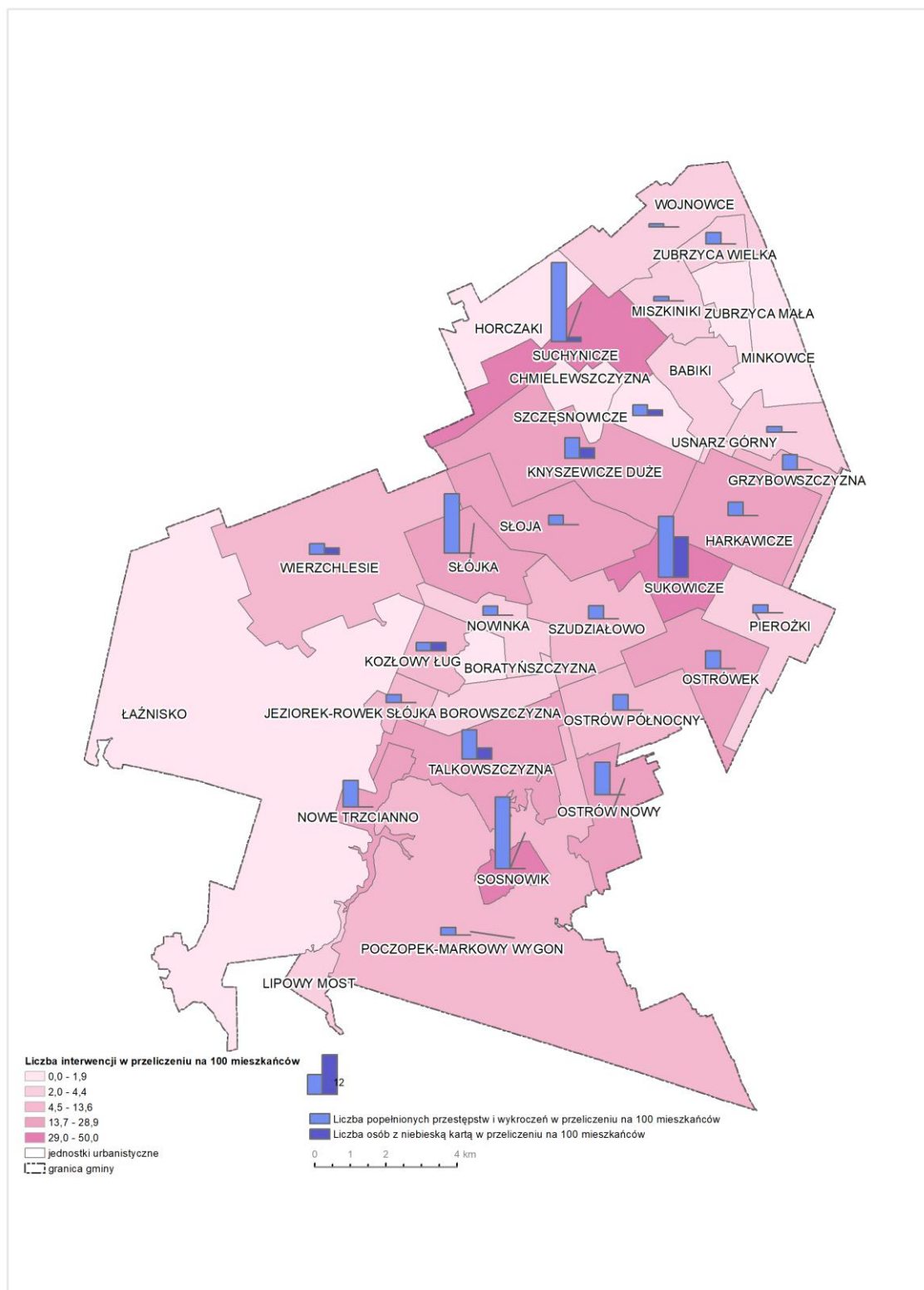
Na terenie gminy w w 2023 r. odnotowano łącznie 44 przestępstwa, w tym 18 przestępstw drogowych i 2 przestępstwa gospodarcze. Najwięcej przestępstw miało miejsce w Szudziałowie, Wierzchlesiu i Suchyniczach. W 2023 r. na terenie gminy doszło do 69 wykroczeń, w tym 19 wykroczeń drogowych. Najwięcej wykroczeń zareportowano w sołectwie Suchynicze. W 2023 r. funkcjonariusze Komisariatu Policji w Sokółce przeprowadzili na terenie gminy Szudziałowo łącznie 254 interwencje, w tym 223 interwencje w miejscach publicznych i 31 interwencji domowych, z których najwięcej w sołectwach: Szudziałowo, Suchynicze i Wierzchlesie.

Wykroczeniem drogowym jest prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, gdy zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu wynosi 0,2-0,5‰, a także parkowanie pojazdu w miejscu niedozwolonym. Przestępstwo drogowe obejmuje prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, gdy zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu wynosi powyżej 0,5 ‰.

Uchwałą XXXVII.277.2023 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 15 czerwca 2023 r. przyjęto Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 – 2026.

Do analizy poziomu przestępczości przyjęto:

- wskaźnik liczby popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców jednostki,
- wskaźnik liczby osób objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Ryc. 17 Wskaźniki przestępczości w jednostkach urbanistycznych

5.1.6 Edukacja

Edukacja jest istotnym elementem, determinującym rozwój osobisty jednostek, a jednocześnie wpływającym istotnie na późniejsze zachowania i możliwości na rynku pracy, decyduje o statusie społecznym, a brak wykształcenia może być przyczyną marginalizacji na różnych płaszczyznach społecznych. Stypendium szkolne jest świadczeniem o charakterze socjalnym dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Przez komputeryzację rozumie się zmianę sposobu funkcjonowania czegoś poprzez zastosowanie komputerów i oprogramowania komputerowego w pracy lub innej działalności, którą wcześniej wykonywano bez ich użycia. Cyfryzacja szkół i doposażenie jednostek oświatowych w nowoczesne technologie może umożliwić osiągnięcie lepszych wyników edukacyjnych i poprawić efektywność procesu edukacyjnego. Szczególnie istotna jest cyfryzacja szkolnych bibliotek jako sposób zachęcenia dzieci i młodzieży do sięgania po literaturę.

Wychowanie przedszkolne jest pierwszym etapem kształcenia w polskim systemie oświaty i obejmuje zazwyczaj dzieci w wieku 3-6 lat. Edukacja przedszkolna jest realizowana w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Na terenie gminy zlokalizowane są następujące szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie,
- Szkoła Filialna w Babikach.

Liczba uczniów w Szkole Podstawowej im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie w roku szkolnym 2024/2025 wyniosła 106. Dla siedmiorga uczniów orzeczono potrzebę kształcenia specjalnego. W szkole znajduje się także oddział przedszkolny, obejmujący opieką 35 dzieci, w tym troje z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

Liczba uczniów w Szkole Filialnej w Babikach wyniosła 11. Dla jednego ucznia orzeczono potrzebę kształcenia specjalnego. W szkole znajduje się także oddział przedszkolny, do którego uczęszczało 16 dzieci.

Od roku szkolnego 2018/2019 obowiązuje egzamin ósmoklasisty przeprowadzany w ostatniej klasie ośmioletniej szkoły podstawowej. Egzamin jest obowiązkowy, przystąpienie do niego jest jednym z warunków ukończenia szkoły podstawowej. Egzamin obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: język polski, język obcy nowożytny oraz matematykę. Wyniki egzaminu ósmoklasisty są jednym z kryteriów rekrutacji do szkoły ponadpodstawowej (liceum ogólnokształcącego, technikum, szkoły branżowej).

W 2024 r. w Gminie Szudziałowo egzamin ósmoklasisty zdawało 8 osób. Z języka polskiego uzyskano średni wynik 51,5%. Dla egzaminu z matematyki uzyskano średni wynik 38%. Z języka angielskiego uzyskano średnią na poziomie 44,29%.⁵⁹

5.1.7 Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych. Aktywność społeczna na potrzeby diagnozy rozumiana jest jako uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i funkcji w rodzinie, charakteryzująca się dobrowolnością, polegająca na przynależności do różnego typu organizacji społecznych i udziale w pracach tych organizacji.⁶⁰ Ważną formą aktywności społecznej jest wolontariat, czyli nieodpłatne, świadome i dobrowolne działanie na rzecz innych osób, społeczności czy organizacji. Aktywność społeczna mieszkańców przyczynia się do kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Według standardów Unii Europejskiej

⁵⁹ Ministerstwo Edukacji i Nauki, <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

⁶⁰ Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/aktywnosc-spoeczna;3867107.html>

społeczeństwo obywatelskie stanowi strukturę organizacyjną, której członkowie kierują się interesem ogólnym przy wykorzystaniu procesu demokratycznego. Pełni ona rolę mediacyjną między organami publicznymi a obywatelami. Przykłady takich organizacji obejmują: partnerów społecznych, organizacje pozarządowe, organizacje lokalne.

Współpraca władz gminy z organizacjami pozarządowymi jest określona w „Programie współpracy Gminy Szudziałowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025”. Głównym celem Programu jest dążenie do harmonijnej i partnerskiej współpracy pomiędzy Gminą a organizacjami dla jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy

Do celów szczegółowych Programu zaliczone zostały następujące działania:

1. Upowszechnianie modelu realizacji zadań publicznych w drodze współpracy sektora obywatelskiego z samorządem lokalnym jako przynoszącego wymierne skutki w poprawie jakości życia mieszkańców Gminy.
2. Określenie zasad współpracy oraz wyznaczenie jej obszarów.
3. Wzmacnianie potencjału organizacji.
4. Budowanie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej, w tym:
 - wykorzystanie potencjału mieszkańców Gminy poprzez wspieranie działań i inicjatyw obywatelskich podejmowanych na rzecz wspólnego dobra;
 - promocja postaw obywatelskich i prospołecznych poprzez popularyzację dobrych praktyk;
 - rozwijanie i umacnianie poczucia przynależności do lokalnej społeczności a więc odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycję;
 - zwiększanie udziału mieszkańców Gminy w definiowaniu i rozwiązywaniu lokalnych problemów;
 - podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych poprzez stworzenie systemu stałej, partnerskiej współpracy przy ich realizacji z jednoczesnym zapewnieniem na to środków finansowych.
 - podejmowanie przedsięwzięć skierowanych do osób starszych.
 - promowanie aktywności społecznej oraz działalności organizacji,
 - przeprowadzenie kampanii promującej organizację pożytku publicznego, zachęcającej mieszkańców do przekazywania na ich rzecz 1 % podatku.
 - promowanie idei wolontariatu.⁶¹

Następujące organizacje, działające na terenie gminy, zostały wpisane do Rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego:

- Klub Łowiecki Zimorodek (KRS0000306506),
- Kółko Rolnicze w Wojowcach (KRS0000036119),
- Kółko Rolnicze w Zubrzycy Wielkiej (KRS0000036128),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sukowiczach (KRS0000059387),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szudziałowie (KRS0000059382),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Usnarzu Górnym (KRS0000059384),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wierzchlesie (KRS0000059383),
- Ochotnicza Straż Pożarna w w Zubrzycy Wielkiej (KRS0000059385),
- Podlaskie Stowarzyszenie „Axis Mundi” (KRS0000279440),
- Stowarzyszenie Krynki Jagiellońskie (KRS0000101410),

⁶¹ UCHWAŁA NR V.31.2024 RADY GMINY SZUDZIAŁOWO z dnia 27 listopada 2024 r. w sprawie przyjęcia programu współpracy Gminy Szudziałowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2025 rok.

- Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Podlasia „Babie Lato” (KRS0000270190),
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Szudziałowo (KRS0000252656).

Ochotnicze Straże Pożarne są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt jednostkami, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, a także do prowadzenia działań w zakresie ratownictwa specjalistycznego. Najważniejsze zadania i organizację OSP określa ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych.⁶²

Stowarzyszenia działające na terenie Gminy Szudziałowo w większości obrały za cel integrację środowiska lokalnego, promocję rejonu, rozwój kultury i turystyki, realizację projektów i zadań na rzecz Gminy i społeczności lokalnej.

Coraz większą popularność w ostatnich latach zdobywa forma organizacji jaką jest Koło Gospodyń Wiejskich. Na podstawie postanowień ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz. U. z 2023 r., poz. 1179), Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, prowadzi Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich. Ww. ustawa określa formy i zasady dobrowolnego zrzeszania się w kołach gospodyń wiejskich, tryb ich zakładania oraz organizację kół gospodyń wiejskich działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Koło wpisane do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich może otrzymywać dotacje celowe na realizację ustawowo określonych zadań, według zasad określonych w odrębnych przepisach. Koło gospodyń wiejskich (KGW) to dobrowolna, niezależna i samorządna społeczna organizacja, która wspiera rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działa na rzecz środowisk wiejskich. Zgodnie z danymi rejestru na terenie województwa podlaskiego działa 665 kół, a na terenie powiatu sokólskiego 55 takich organizacji.⁶³ Na terenie gminy działają dwa Koła Gospodyń Wiejskich: Koło Gospodyń Wiejskich w Szudziałowie oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Wojnowcach "WOJOWNICZKI".⁶⁴

W gminie funkcjonuje także Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie oraz Wiejski Ośrodek Aktywności Lokalnej w Zubrzycy Wielkiej, zlokalizowany w zrewitalizowanej w 2021 r. dawnej remizie strażackiej, gdzie organizowane są liczne przedsięwzięcia takie jak Gminny Koncert Kolęd Sąsiedzkich, konkursy, zajęcia sportowe, taneczne, plastyczne, jak również zajęcia dla dzieci w okresie ferii zimowych i wakacji.

Gmina Szudziałowo jest członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Szlak Tatarski”, Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego, Sokółsko-Białostockiego Klastra Energii oraz Partnerstwa Augustowsko – Biebrzańskiego Parku Turystycznego.

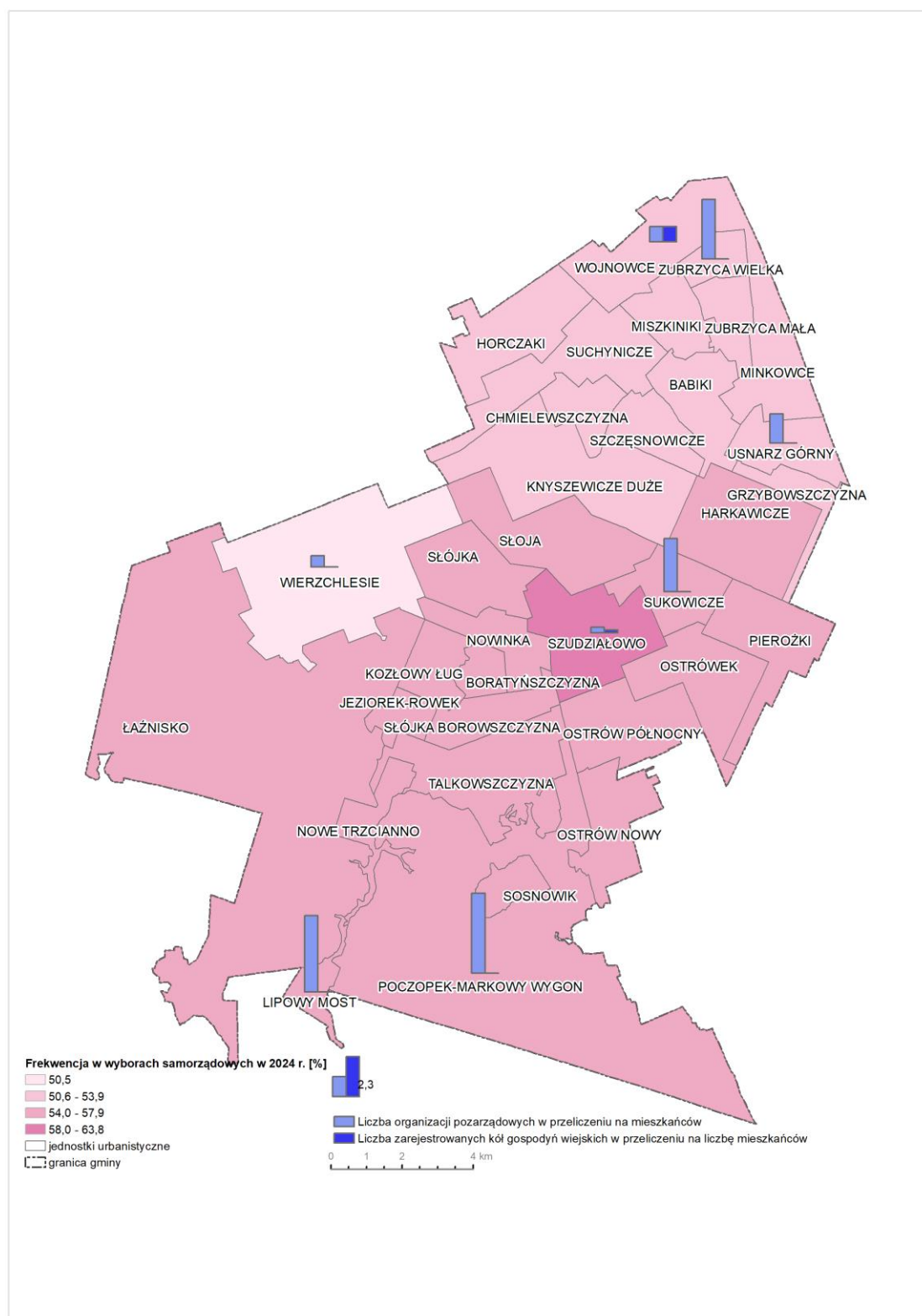
Dla zdiagnozowania aktywności społecznej mieszkańców gminy przyjęto następujące wskaźniki (tab. 8-9):

- liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w poszczególnych jednostkach urbanistycznych,
- liczbę zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na mieszkańców.

⁶² <https://www.gov.pl/web/mswia/ochotnicze-straze-pozarne>

⁶³ Stan na dzień 9 września 2024 r., Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich, dostępny: <https://krkgw.arimr.gov.pl/>

⁶⁴ Tamże

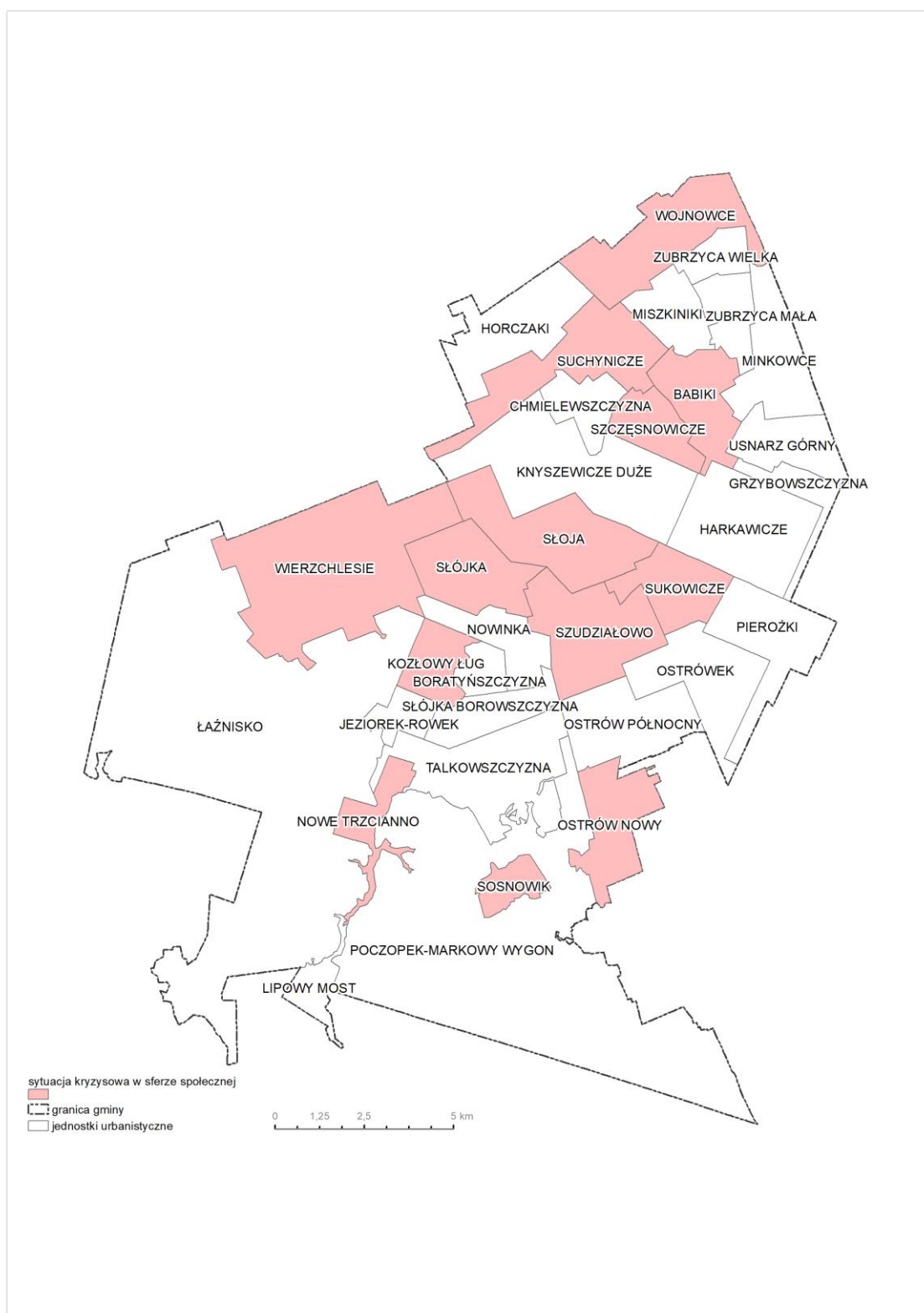
Ryc. 18 Wskaźniki aktywności społecznej w jednostkach urbanistycznych

5.1.8 Sytuacja kryzysowa z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Gmina Szudziałowo znajduje się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, które są objęte programowaniem na lata 2021-2027. Są to rejony, gdzie wskazuje się na pilną potrzebę podjęcia działań mających na celu przeciwdziałanie procesom marginalizacji i stymulowanie ich rozwoju i postępu. Ponadto Gmina Szudziałowo, ze względu na swoje wyjątkowe, transgraniczne położenie, wpisana została do wykaz gmin z obszaru powiatów graniczących z Białorusią i Rosją, o szczególnej kumulacji negatywnych tendencji społeczno-gospodarczych.⁶⁵

W wyniku analizy zgromadzonych danych stwierdzono, iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, tj. starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, ubóstwo, poziom przestępczości, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczający poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym obejmuje następujące sołectwa: Babiki, Kozłowy Ług, Nowe Trzciano, Nowy Ostrów, Słoja, Słójka, Sosnowik, Suchynicze, Sukowicze, Szczęsnowicze, Szudziałowo, Wierzchlesie i Wojnowce.

⁶⁵ Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 311/5776/2022 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 16 grudnia 2022 w sprawie przyjęcia programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027

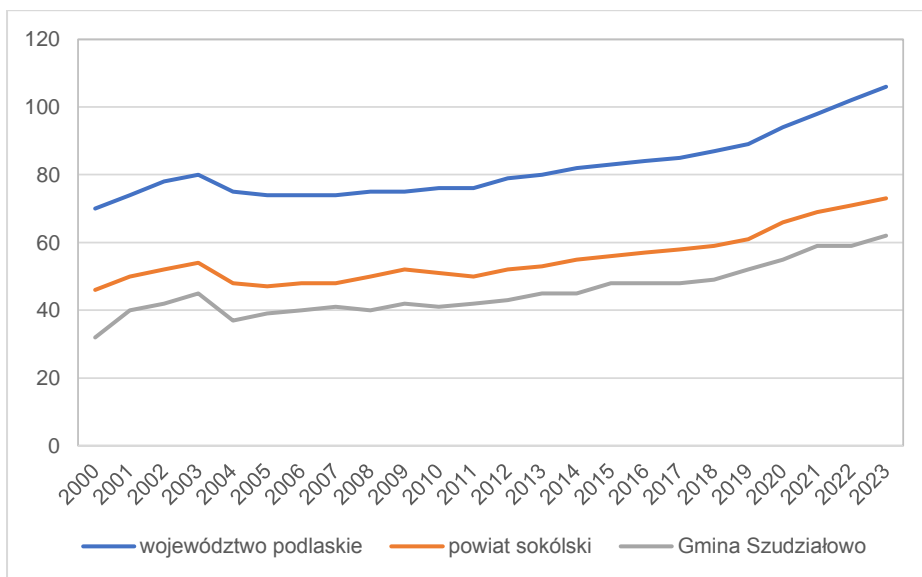

Ryc. 19 Sytuacja kryzysowa z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

5.2. Sfera gospodarcza

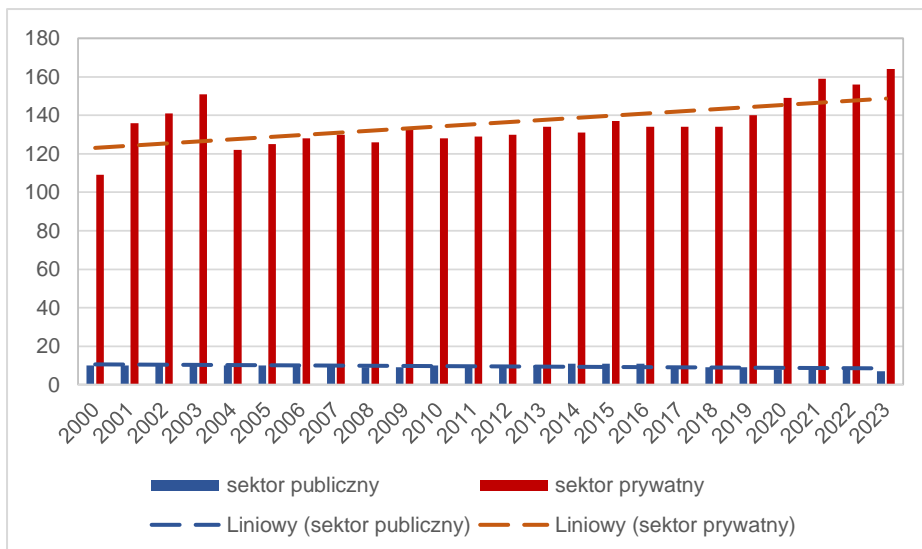
Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

W latach 2000-2023 liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie była niższa aniżeli średnia dla województwa i powiatu.

Ryc. 20 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie, powiecie i gminie w latach 2000-2023

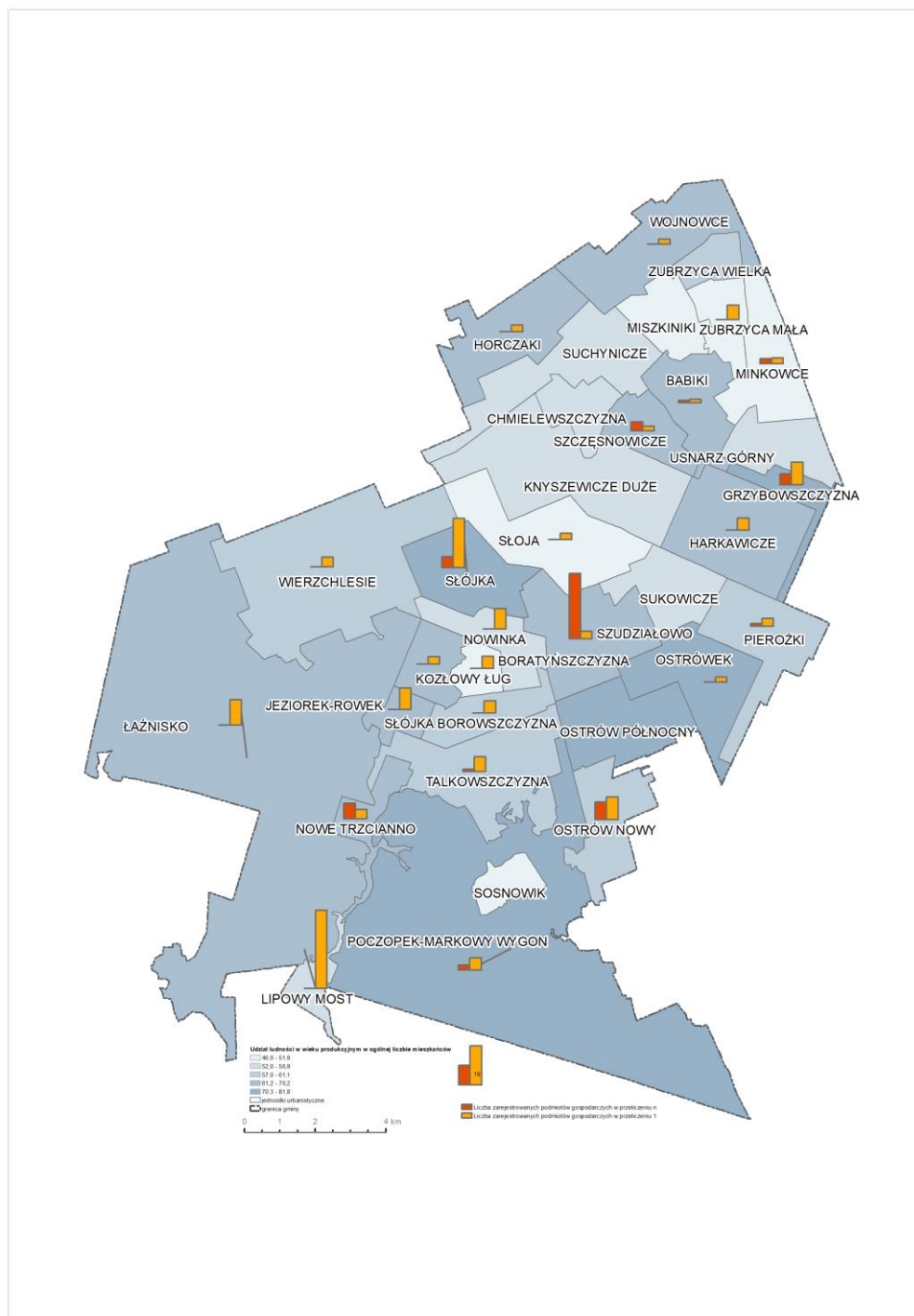
W latach 2000-2023 liczba podmiotów gospodarczych w gminie wzrastała, a ok. 84% podmiotów w sektorze prywatnym to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Ryc. 21 Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym i prywatnym w latach 2002-2023

Do analizy sytuacji w sferze gospodarczej przyjęto następujące wskaźniki (tab. 8-9):

- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Ryc. 22 Sytuacja w sferze gospodarczej

5.3. Sfera środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej na terenie gminy powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W celu zdiagnozowania sytuacji środowiskowej przyjęto wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki. Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.⁶⁶

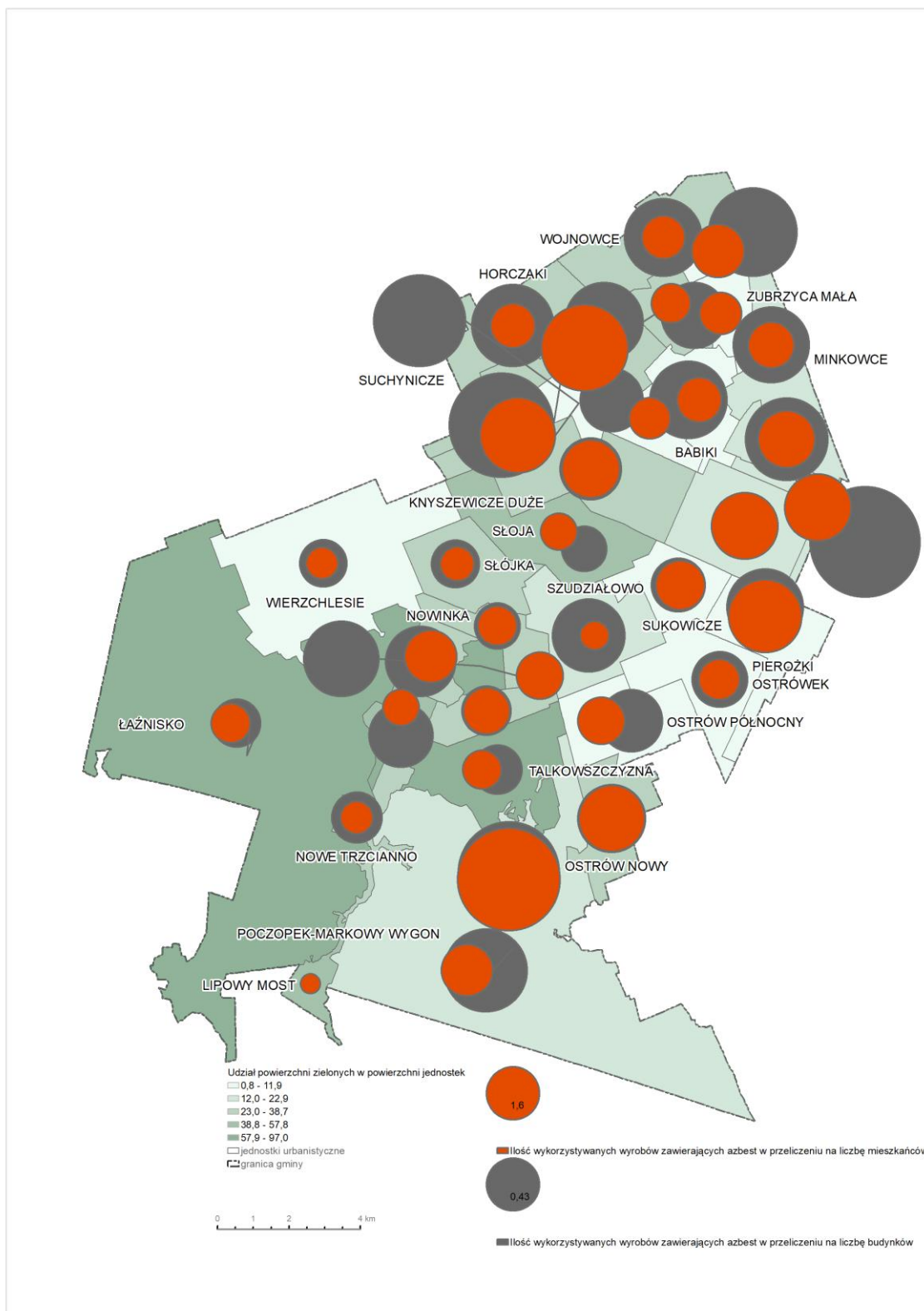
W 2023 r. w 15 punktach na terenie gminy Szudziałowo potwierdzono umiejscowienie dużych obszarów, gdzie występują odpady komunalne nagromadzone jako tzw. dzikie wysypiska, które zalegają od wielu lat i mimo podjętych prób uporządkowania są dalej wykorzystywane do nielegalnego wyrzucania odpadów.

Diagnoza stanu w odniesieniu do ilości wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w jednostkach urbanistycznych została przeprowadzona z wykorzystaniem następujących wskaźników (tab. 8-9):

- ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki [kg],
- ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg].

Wskaźnikiem uzupełniającym diagnozę w sferze środowiskowej jest udział powierzchni zieleni w powierzchni jednostek urbanistycznych.

⁶⁶ Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. z 2020 r. poz. 10.

Ryc. 23 Sytuacja w sferze środowiskowej

5.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. Diagnoza sytuacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej obejmuje niewystarczające wyposażenie w sferze społecznej, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W gminnej ewidencji zabytków ujętych jest 31 obiektów zabytkowych. Dominującym rodzajem zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków są domy mieszkalne. Stanowią one ponad 38% wszystkich obiektów zabytkowych, kolejną grupę stanowią obiekty sakralne i cmentarze. W Gminnej Ewidencji Zabytków figurują także m.in. dwa wiatraki, dwór, pozostałości dwóch parków, czy też wieża widokowa.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” zaleca się ochronę istniejącej zieleni przed jej likwidacją, z wyjątkiem szczególnych przypadków realizacji ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych. Wszelka działalność modernizacyjna w parkach podworskich wymaga uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.⁶⁷

Dodatkowo w *Studium* określono zasady postępowania w zakresie obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych. Zaakcentowano w szczególności konieczność ścisłej współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem. W celu odpowiedniej ochrony należy kontrolować stan techniczny obiektów, udzielać wsparcia właścicielom w celu należytego ich utrzymania. Zalecenia z zakresu ochrony zabytków i wartości kulturowych powinny być także uwzględnione podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W zakresie zabytków archeologicznych również należy dążyć do ich ochrony, m.in. poprzez zakaz ich rozkopywania, a także lokowania na nich inwestycji. Należy także zapisywać w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego konieczność zawiadamiania służby archeologicznej w przypadku natrafienia na obiekty nieznanego pochodzenia podczas prowadzonych prac ziemnych.

Studium określa również zasady tworzenia nowych wartości kulturowych, do których należy kultywowanie regionalnych form architektonicznych oraz tradycji materiałowych i konstrukcyjnych, jak również indywidualizowanie przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

Gmina Szudziałowo podejmuje działania z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Udzielane są m.in. dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji.⁶⁸ W trakcie realizacji jest m.in. zadanie p.n. „Remont zabytkowej cerkwi parafialnej Św. App. Piotra i Pawła w Samogródzie” oraz remont w Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Wincentego Wincentego Ferreriusza i św. Bartłomieja Apostoła w Szudziałowie.

W gminie znajduje się 4 place zabaw, 2 siłownie zewnętrzne, a także 2 świetlice wiejskie i 1 altana rekreacyjno-wypoczynkowa, służąca jako miejsce spotkań mieszkańców. Ponadto w Gminie działa 1 boisko i 1 hala sportowa. W 2024 r. Gmina

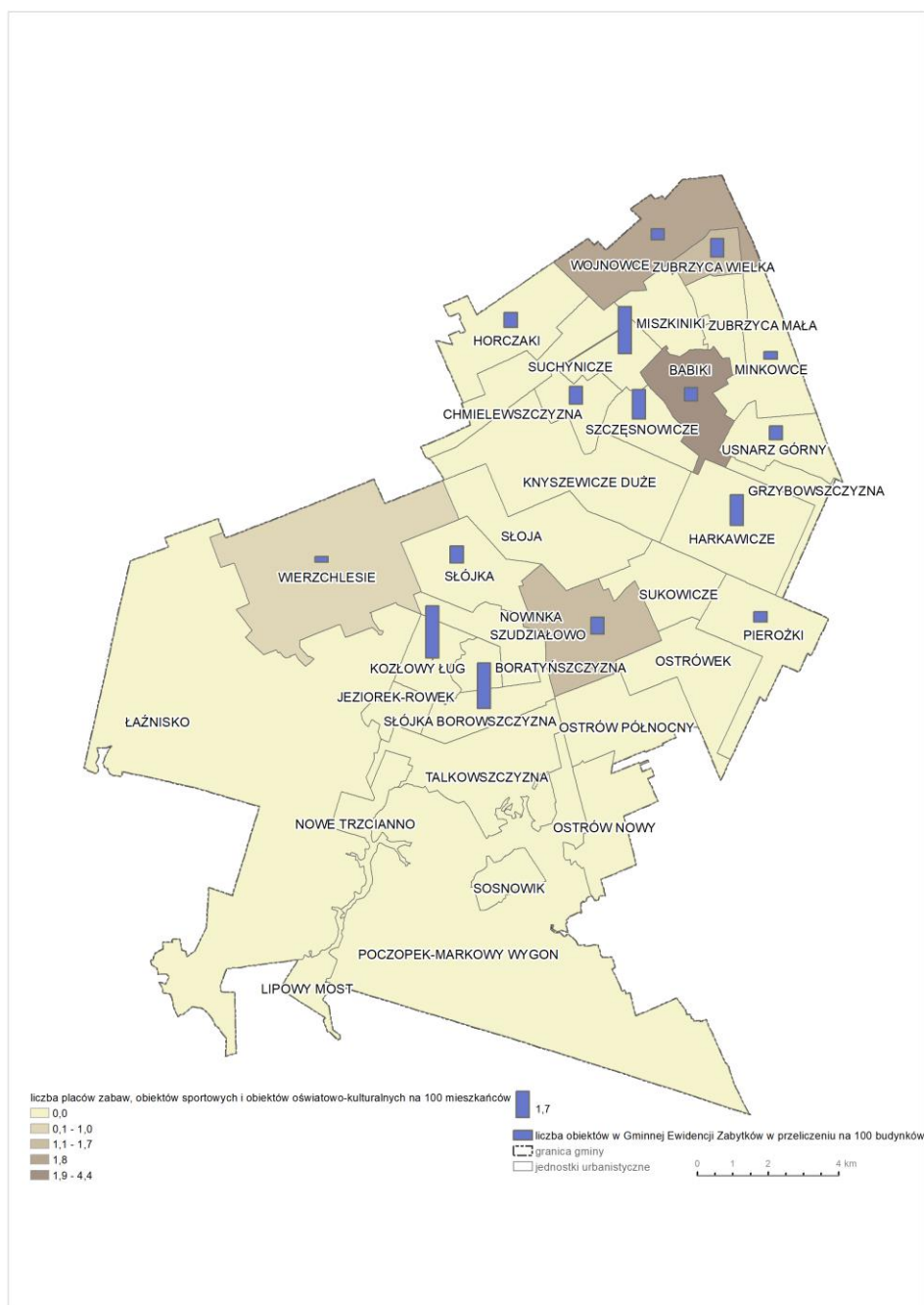
⁶⁷ Studium zostało zatwierdzone Uchwałą Nr III/14/98 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 22 grudnia 1998 r. Zmiany wprowadzono Uchwałą Nr XXV/133/09 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 10 września 2009 r., Uchwałą Nr XXXII/171/10 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 29 czerwca 2010 r. oraz Uchwałą Nr XII.71.2011 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 6 grudnia 2011 r.

⁶⁸ UCHWAŁA Nr VI.43.2024 RADY GMINY SZUDZIAŁOWO z dnia 30 grudnia 2024 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub wpisanych do gminnej ewidencji zabytków znajdujących się na obszarze Gminy Szudziałowo

Szudziałowo podpisała umowę na dofinansowanie remontu boisk Orlik. Na terenie większości sołectw nie zlokalizowano obiektów kulturalnych i rekreacyjnych.

Do diagnozy sytuacji przestrzenno-funkcjonalnej przyjęto następujące wskaźniki (tab. 8-9):

- liczba obiektów sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców,
- udział zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków w liczbie budynków.

Ryc. 24 Sytuacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

5.5. Sfera techniczna

Diagnoza stanu w sferze technicznej obejmuje w szczególności niewystarczające wyposażenie w sferze technicznej oraz degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Na obszarze gminy nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, opalanych głównie węglem i drewnem.

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy jest stacja transformatorowo - rozdzielcza RPZ 110/15 kV w Sokółce i rozdzielnia sieciowa WRS w Krynkach. Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez układ sieci SN i NN linii napowietrznych. Sieć głównych linii SN 15 kV w gminie stanowią: linia Sokółka – Krynkki oraz linia Sokółka - Babiki – Szudziałowo. Pozostałe linie SN 15 kV stanowią odgałęzienia od w/w linii. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 58 stacji transformatorowych o różnym stanie technicznym.⁶⁹

Według danych GUS z 2023 r. długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 101,2 km, osób korzystających z sieci wodociągowej w gminie jest 1648. Sieć wodociągowa obsługuje ok. 60,4% mieszkańców gminy. Nie są zwodociągowane sołectwa: Grzybowszczyzna, Harkawicze, Lipowy Most, Poczopek – Markowy wygon, Stójka, Sosnowik, Sukowicze i Usnarz Górny.

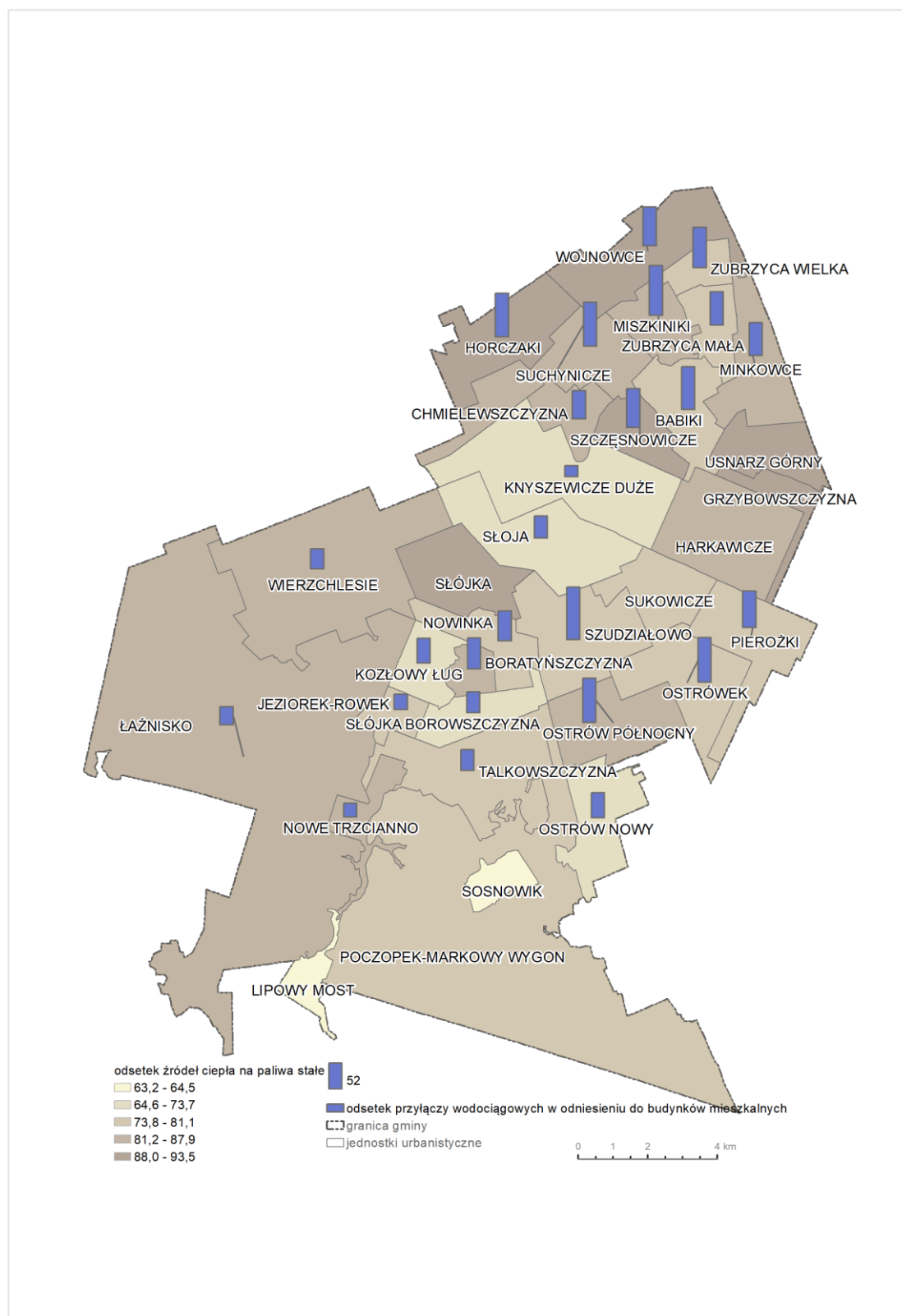
W 2024 r. Gmina Szudziałowo podpisała umowę na dofinansowanie utworzenia dwóch zbiorników retencyjnych w miejscowościach Suchynicze i Wierzchlesie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Na terenie gminy Szudziałowo funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków, która zlokalizowana jest w Szudziałowie. Do oczyszczalni ścieków doprowadzane są ścieki bytowo-gospodarcze pochodzące z sukcesywnie rozbudowywanej sieci kanalizacyjnej o długości 4,6 km. Sieć kanalizacyjną posiada wyłącznie miejscowość Szudziałowo. Według danych GUS osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2023 roku było 604. W miejscowościach, gdzie nie ma kanalizacji, ścieki przechowywane są w zbiornikach i wywożone są do oczyszczalni ścieków. Zgodnie z prowadzoną w gminie ewidencją według stanu na dzień 31.12.2023 r. zgłoszonych było: 666 szt. zbiorników bezodpływowych, 141 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 125 budynków podłączonych do kanalizacji

W celu oceny sytuacji w sferze technicznej przyjęto następujące wskaźniki:

- liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w jednostkach urbanistycznych w zakresie dostępności do gminnej infrastruktury technicznej,
- odsetek źródeł ciepła na paliwo stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła.

⁶⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo

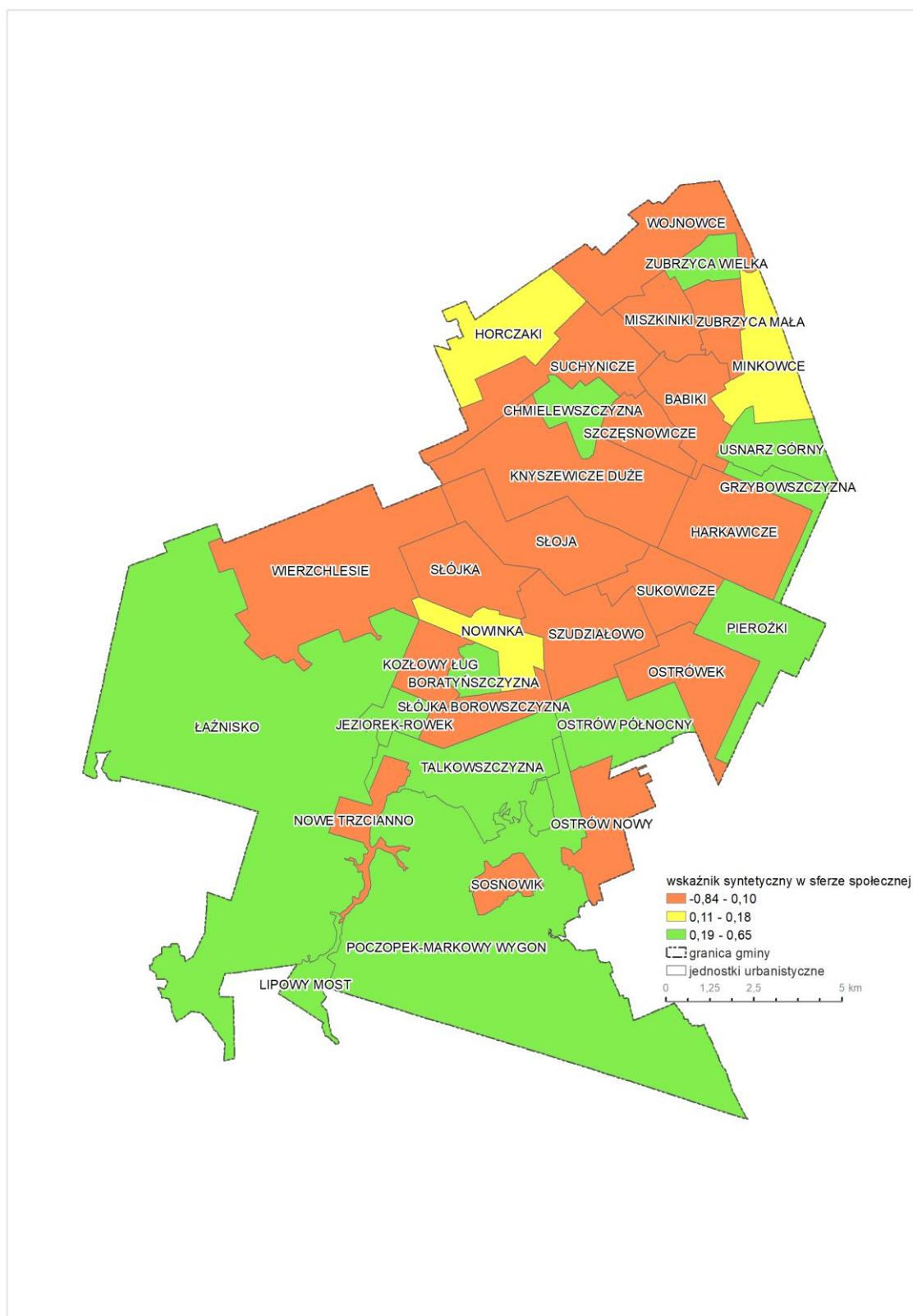

Ryc. 25 Sytuacja w sferze technicznej

6. Delimitacja obszaru zdegradowanego

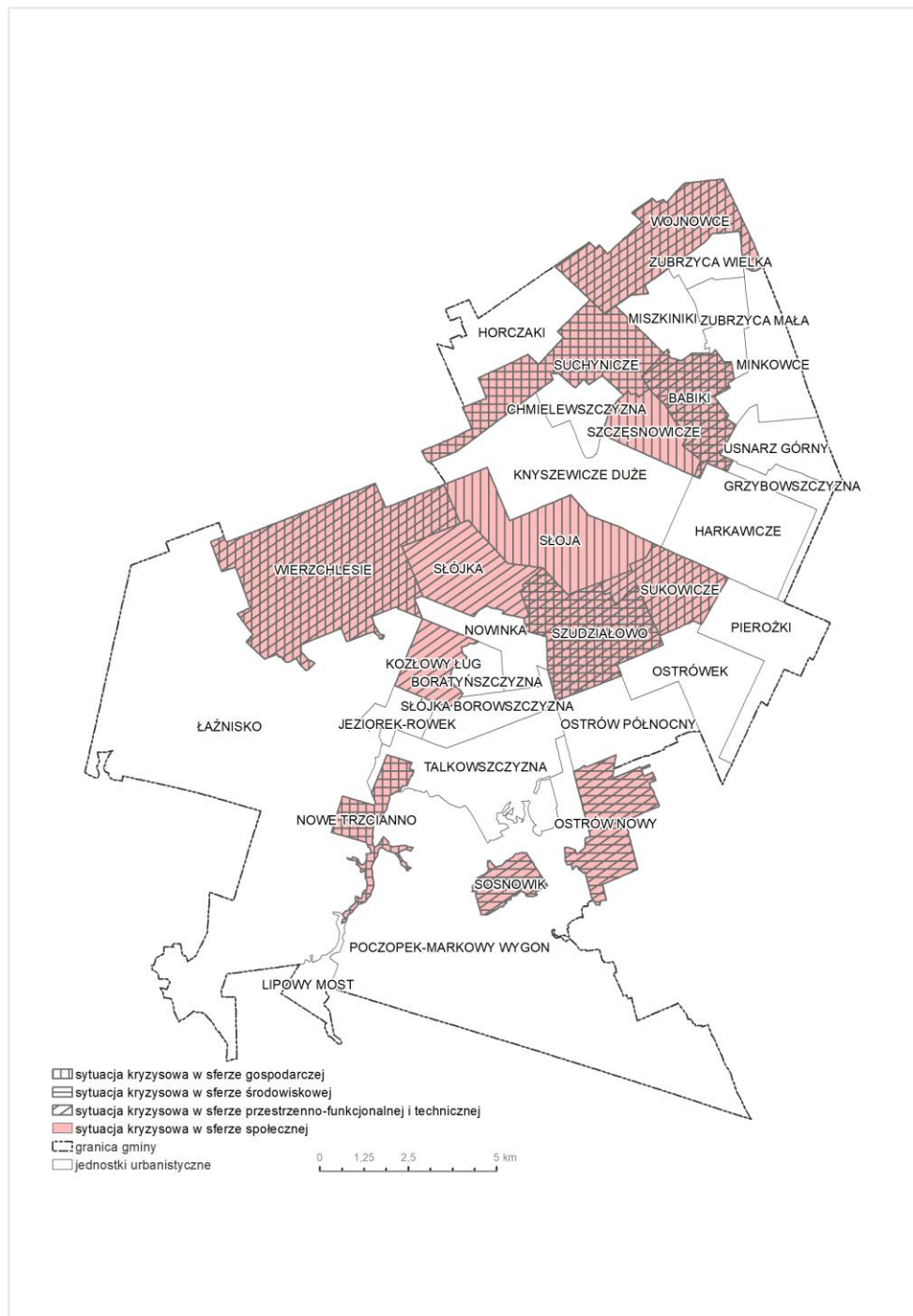
Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do uznania obszaru gminy jako zdegradowanego konieczna jest diagnoza stanu w zakresie sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej wykorzystano wskaźniki delimitacyjne z tab. 1. Wartości wskaźników oraz znormalizowane wartości ww. wskaźników zostały zestawione w załączniku do niniejszej diagnozy.

Do klasyfikacji jednostek urbanistycznych wykorzystano miary: średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe. Kolorami wyróżniono miejscowości, w których wskaźniki przyjęły wartości odbiegające od przeciętnej. Kolorem zielonym wyróżniono obszary, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość większą niż wartość sumy średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Kolorem żółtym oznaczono te jednostki urbanistyczne, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przyjął wartość w przedziale pomiędzy sumą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego oraz różnicą średniej arytmetycznej i połowy odchylenia standardowego. Wartości, dla których wskaźnik syntetyczny Wp przekracza wartość różnicy średniej i połowy odchylenia standardowego oznaczono kolorem czerwonym. Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono obszary zdegradowane na terenie gminy, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Ryc. 26 Analiza wartości współczynnika syntetycznego w odniesieniu do sfery społecznej

Spółeczny aspekt rewitalizacji dotyczy działań nakierowanych na zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz ponownej integracji grup zamieszkałych na danym obszarze z innymi częściami gminy. Czynniki stanowiącymi przyczynę wykluczenia są także wysoka stopa bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, jak również niski poziom wykształcenia oraz stosunkowo wysoki poziom przestępczości, będącej często wynikiem złej sytuacji materialnej.

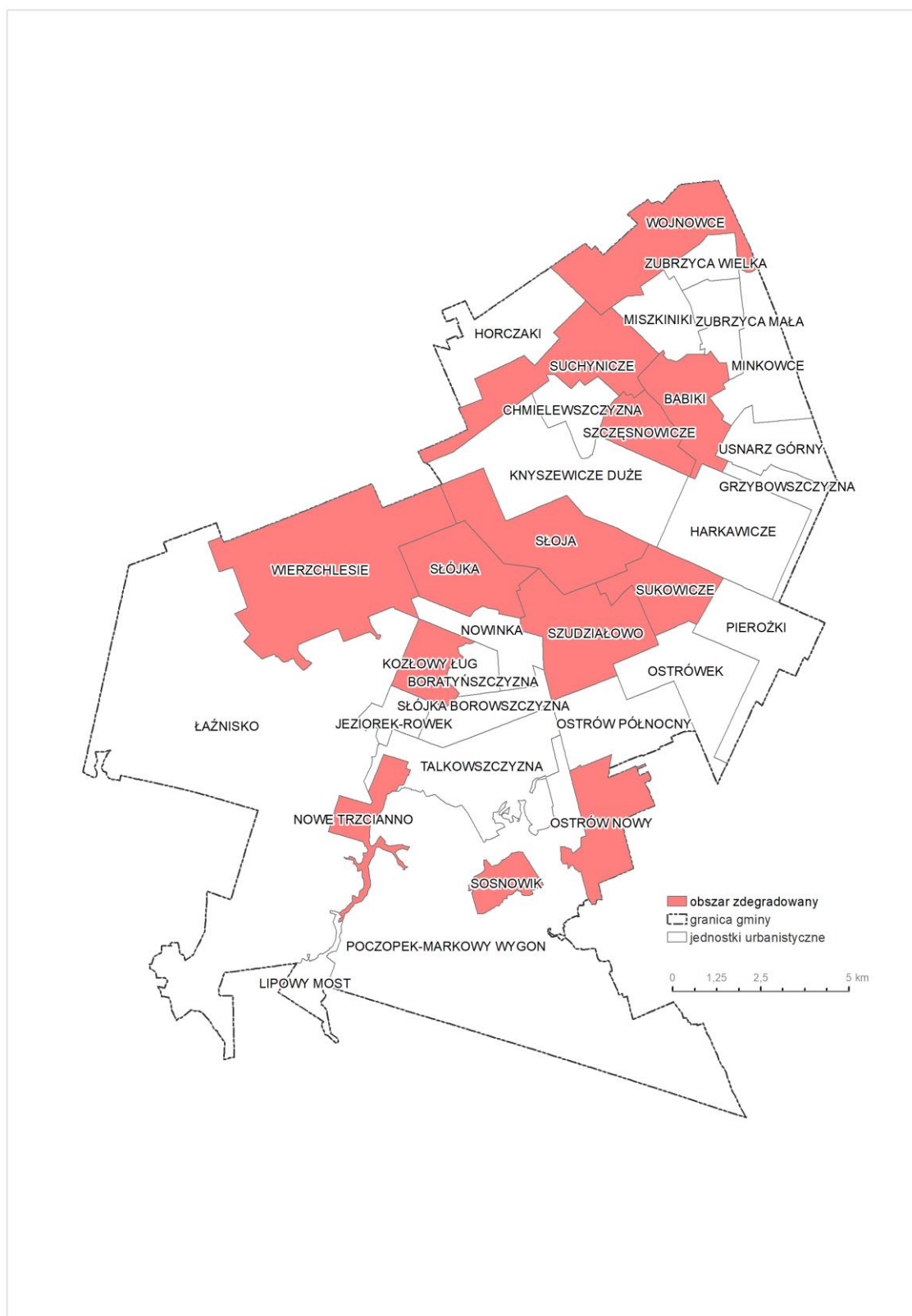

Ryc. 27 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Diagnoza stanu posłużyła do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie. Łączna liczba mieszkańców i powierzchnia obszarów zdegradowanych została zestawiona w tab. 3.

Tab. 3 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców	powierzchnia [ha]
1	Babiki	91	523,0
2	Kozłowy Ług	40	320,52
3	Nowe Trzciano	64	297,64
4	Nowy Ostrów	64	297,64
5	Słójka	45	626,34
6	Sosnowik	14	204,20
7	Sukowicze	33	468,53
8	Szczęsnowicze	62	348,94
9	Szudziałowo	602	849,39
10	Wierzchlesie	311	1976,82
11	Wojnowce	114	888,89

Ryc. 28 Obszar zdegradowany w granicach obrębów ewidencyjnych w jednostkach urbanistycznych gminy

Granice obszaru zdegradowanego zostały przedstawione na mapie, stanowiącej załącznik do niniejszego opracowania, wykonane na mapie w skali 1:5000 w formie elektronicznej.

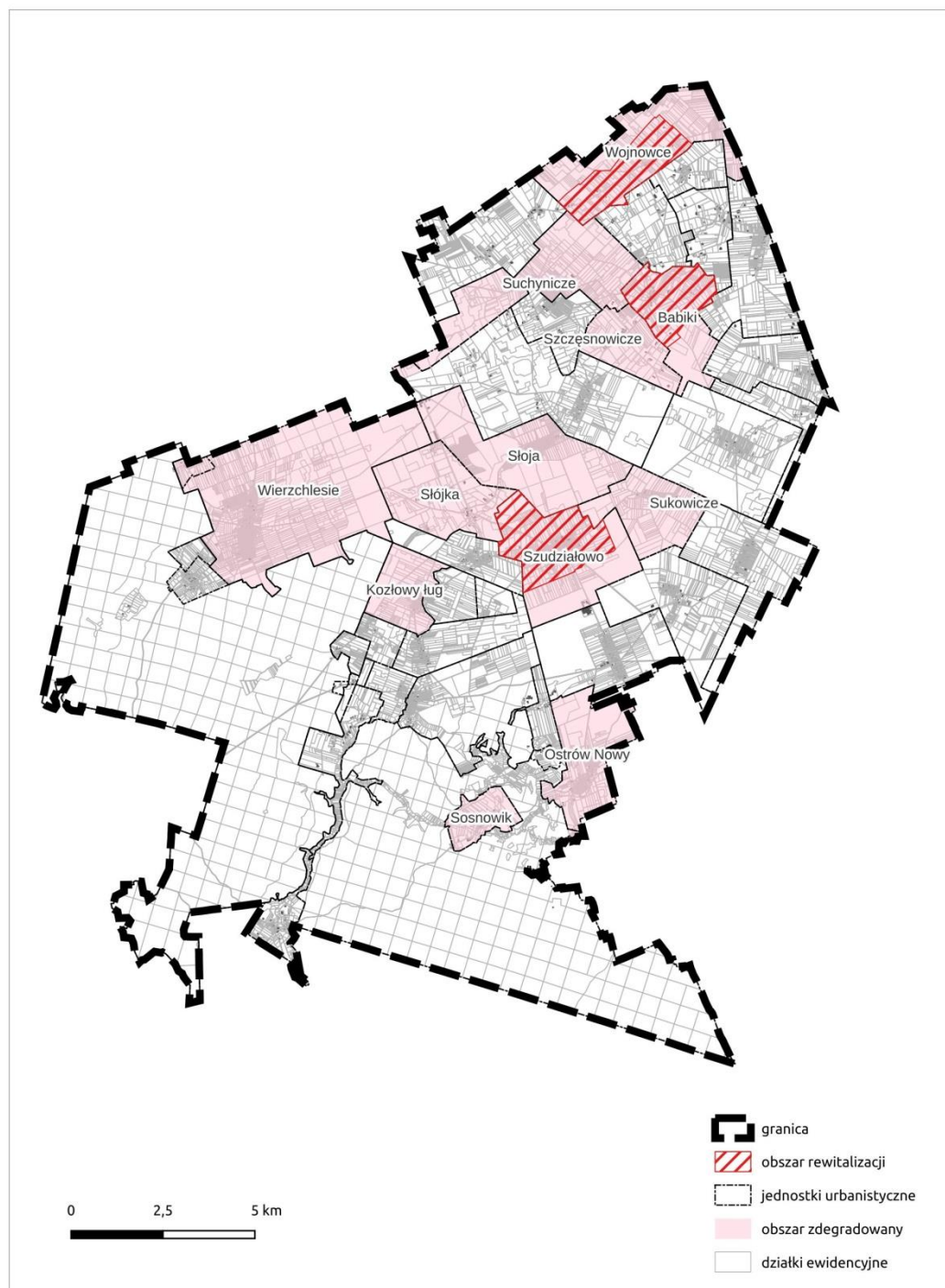
7. Obszar rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji (art. 10 ustawy). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” rozwój lokalny rozumiany jest jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie poziomu życia społeczności lokalnej. Jest to proces złożony, ukierunkowany na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych. W *Studium* postuluje się, aby niewykorzystane obiekty usługowe - głównie szkolne, wykorzystane zostały do celów turystycznych lub jako obiekty z zakresu opieki społecznej i ochrony zdrowia.

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w gminie, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone w ramach partycypacji społecznej oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, uwzględnione również w „Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2015-2025”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Kryteria koncentracji oraz istotności z punktu widzenia rozwoju lokalnego z uwzględnieniem postanowień „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” oraz „Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2015-2025” spełniają następujące sołectwa: Babiki, Szudziałowo i Wojnowce

Ryc. 29 Zasięg obszaru rewitalizacji w obrębach ewidencyjnych gminy

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje podobszary: Babiki, Szudziałowo i Wojnowce. Zgodnie z wymogami ustawy stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 7% powierzchni gminy⁷⁰ zamieszkane przez 29% ludności. Wydzielenie podobszarów ma na celu dotarcie z projektami rewitalizacyjnymi do grupy i obszaru, który tego najbardziej wymaga.

Wskazanie granic obszaru rewitalizacji zostało przedstawione na mapie w skali 1:5000 w formie elektronicznej.

⁷⁰ Do wyliczenia powierzchni miejscowości przyjęto powierzchnię obszarów zamieszkałych zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Spis tabel i rycin

Ryc. 1 Położenie i podział administracyjny gminy	5
Ryc. 2 Obszary chronione	8
Ryc. 3 Pokrycie terenu	9
Ryc. 4 Gęstość zaludnienia	10
Ryc. 5 Zabudowa w gminie	11
Ryc. 6 Układ drogowy	12
Ryc. 7 Jednostki urbanistyczne gminy	14
Ryc. 8 Liczba mieszkańców gminy w latach 1995-2023	20
Ryc. 9 Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2002-2023	21
Ryc. 10 Przyrost naturalny w latach 2002-2023	21
Ryc. 11 Struktura wiekowa mieszkańców w jednostkach urbanistycznych	22
Ryc. 12 Sytuacja demograficzna w jednostkach urbanistycznych	23
Ryc. 13 Stopa bezrobocia w latach 2003-2023	24
Ryc. 14 Liczba bezrobotnych wśród mężczyzn i kobiet w latach 2003-2022	25
Ryc. 15 Wskaźniki bezrobocia w jednostkach urbanistycznych	27
Ryc. 16 Wskaźniki ubóstwa w jednostkach urbanistycznych	30
Ryc. 17 Wskaźniki przestępczości w jednostkach urbanistycznych	35
Ryc. 18 Wskaźniki aktywności społecznej w jednostkach urbanistycznych	39
Ryc. 19 Sytuacja kryzysowa z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	41
Ryc. 20 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie, powiecie i gminie w latach 2000-2023	42
Ryc. 21 Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym i prywatnym w latach 2002-2023	42
Ryc. 22 Sytuacja w sferze gospodarczej	43
Ryc. 23 Sytuacja w sferze środowiskowej	45
Ryc. 24 Sytuacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	47
Ryc. 25 Sytuacja w sferze technicznej	49
Ryc. 26 Analiza wartości współczynnika syntetycznego w odniesieniu do sfery społecznej	51
Ryc. 25 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	52
Ryc. 28 Obszar zdegradowany w granicach obrębów ewidencyjnych w jednostkach urbanistycznych gminy	54
Ryc. 29 Zasięg obszaru rewitalizacji w obrębach ewidencyjnych gminy	56
Tab. 1 Jednostki urbanistyczne gminy	15
Tab. 2 Zestawienie wykorzystanych wskaźników	16
Tab. 3 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych	53
Tab. 4 Zestawienie wartości wskaźników w sferze społecznej	59
Tab. 5 Wyliczenie znormalizowanych wartości wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną ..	61
Tab. 6 Zestawienie wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej i technicznej	62
Tab. 7 Zestawienie znormalizowanych wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	64

Załącznik

Tab. 4 Zestawienie wartości wskaźników w sferze społecznej

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11	WS12	WS13	WS14	WS15	WS16	WS17	WS18	WS19
1	Babiki	12,09	35,59	3,30	6,78	75,00	50,00	50,00	100,00	6,59	100,00	4,40	0,00	0,00	50,00	0,00	25,00	0,00	0,00	53,93
2	Boratyńszczyzna	13,51	88,24	5,41	11,76	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
3	Chmielowszczyzna	30,30	27,78	6,06	5,56	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,93
4	Grzybowski	13,64	5,56	9,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,64	4,55	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,93
5	Harkawice	24,00	11,76	4,00	17,65	100,00	33,33	0,00	14,29	28,00	14,29	16,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
6	Horcza	21,74	16,13	7,61	3,23	50,00	0,00	0,00	75,00	4,35	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	15,38	0,00	0,00	53,93
7	Jezioro-Rowek	19,51	17,86	14,63	7,14	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,32	2,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
8	Knyszewice	24,62	32,43	9,23	8,11	100,00	66,67	33,33	50,00	3,08	100,00	16,92	6,15	3,08	0,00	0,00	10,00	0,00	0,00	53,93
9	Kozłowy Ług	2,50	39,29	0,00	10,71	100,00	66,67	0,00	100,00	5,00	100,00	7,50	2,50	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
10	Lipowy Most	21,74	38,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	21,74	100,00	4,35	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,35	0,00	57,91
11	Łańsko	10,17	32,50	3,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,69	0,00	0,00	0,00	0,00	50,00	0,00	0,00	57,91
12	Minkowce	20,86	59,42	7,19	7,25	80,00	20,00	20,00	36,36	7,91	36,36	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	21,05	0,00	0,00	53,93
13	Miszkeniki Wielkie	28,40	41,46	8,64	14,63	83,33	16,67	0,00	0,00	1,23	0,00	2,47	1,23	0,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	53,93
14	Nowe Trzcano	17,19	20,45	3,13	9,09	75,00	75,00	50,00	100,00	9,38	100,00	15,63	7,81	0,00	0,00	0,00	66,67	0,00	0,00	57,91
15	Nowinka	10,81	65,00	2,70	5,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70	2,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
16	Nowy Ostrów	25,81	27,78	16,13	16,67	100,00	0,00	0,00	100,00	12,90	100,00	25,81	9,68	0,00	0,00	75,00	66,67	0,00	0,00	57,91
17	Ostrówek	13,85	19,15	9,23	2,13	0,00	0,00	0,00	100,00	1,54	100,00	9,23	4,62	0,00	0,00	0,00	33,33	0,00	0,00	57,91
18	Ostrów Północny	13,39	19,75	2,68	7,41	100,00	66,67	16,67	30,00	8,93	40,00	15,18	5,36	0,00	0,00	20,00	0,00	0,00	0,00	57,91
19	Pierozki	16,28	44,00	11,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,33	2,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
20	Poczopek - Markowy Wygon	13,64	15,15	6,82	6,06	100,00	50,00	50,00	100,00	2,27	100,00	6,82	2,27	0,00	0,00	0,00	0,00	4,55	0,00	57,91
21	Słoj	15,94	70,59	8,70	11,76	100,00	25,00	50,00	100,00	15,94	100,00	17,39	2,90	0,00	45,45	0,00	60,00	0,00	0,00	57,91
22	Słójka	8,89	24,24	4,44	15,15	100,00	60,00	40,00	0,00	4,44	0,00	28,89	17,78	0,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	57,91
23	Słójka-Borowski	3,45	64,71	0,00	5,88	100,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	3,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
24	Sosnowik	14,29	71,43	0,00	14,29	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50,00	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZUDZIAŁOWO

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11	WS12	WS13	WS14	WS15	WS16	WS17	WS18	WS19
25	Suchynicze	9,72	58,54	2,78	9,76	100,00	75,00	50,00	100,00	6,94	100,00	41,67	23,61	1,39	20,00	0,00	20,00	0,00	0,00	53,93
26	Sukowicze	3,03	77,78	3,03	22,22	100,00	50,00	25,00	0,00	6,06	100,00	48,48	18,18	12,12	50,00	0,00	0,00	3,03	0,00	57,91
27	Szczęsławice	8,06	32,56	3,23	4,65	100,00	50,00	50,00	75,00	6,45	100,00	1,61	3,23	1,61	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,93
28	Szudziałowo	14,29	29,00	3,49	13,75	81,82	52,73	67,27	64,38	12,13	72,60	13,46	6,64	1,33	9,59	6,85	29,23	0,33	0,17	63,75
29	Talkowszczyzna	13,04	45,45	4,35	5,45	66,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,65	8,70	3,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	57,91
30	Usnarz Górny	13,33	57,58	3,33	6,06	50,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,33	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	1,67	0,00	53,93
31	Wierchlesie	13,83	41,05	6,11	6,32	75,00	33,33	33,33	20,00	8,04	56,00	7,07	3,22	1,93	24,00	56,00	20,83	0,64	0,00	50,55
32	Wojnowce	10,53	27,50	3,51	15,00	100,00	50,00	33,33	35,00	17,54	25,00	4,39	3,51	0,88	0,00	5,00	12,50	0,88	0,88	53,93
33	Zubrzyca Mała	18,52	57,14	11,11	3,57	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	1,85	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	53,93
34	Zubrzyca Wielka	20,34	38,24	8,47	5,88	100,00	50,00	0,00	0,00	10,17	0,00	3,39	3,39	0,00	0,00	0,00	0,00	3,39	0,00	53,93
	średnia	15,33	39,81	5,69	8,20	77,55	35,03	22,62	38,24	5,90	45,42	11,69	5,00	0,83	15,41	10,67	12,67	0,55	0,03	56,34
	odchyl.std.	12,09	35,59	3,30	6,78	75,00	50,00	50,00	100,00	6,59	100,00	13,24	6,19	2,18	30,04	27,31	20,22	1,26	0,15	2,49

Objaśnienia:

- WS1** Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców [%]
- WS2** Współczynnik obciążenia demograficznego
- WS3** Udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców [%]
- WS4** Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
- WS5** Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]
- WS6** Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
- WS7** Udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
- WS8** Udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
- WS9** Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających [%]
- WS10** Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]
- WS11** Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających [%]
- WS12** Liczba interwencji w przeliczeniu na 100 mieszkańców
- WS13** Liczba osób z niebieską kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców
- WS14** Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających [%]
- WS15** Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających [%]

WS16 Odsetek dzieci pobierających stypendium szkolne w przeliczeniu na liczbę dzieci w wieku szkolnym [%]

WS17 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [%]

WS18 Liczba zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na mieszkańców [%]

WS19 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. [%]

Tab. 5 Wyliczenie znormalizowanych wartości wskaźników, charakteryzujących sferę społeczną

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11	WS12	WS13	WS14	WS15	WS16	WS17	WS18	WS19
1	Babiki	-0,48	0,21	-0,60	0,26	0,07	-0,45	-0,95	-1,44	-0,10	-1,19	0,14	0,55	0,81	0,38	-1,15	0,39	-0,61	-0,44	-0,20
2	Boratyńszczyzna	-0,27	-2,37	-0,07	-0,65	-0,64	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,88	0,81	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
3	Chmielowszczyzna	2,23	0,59	0,09	0,48	-0,64	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,88	0,81	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
4	Grzybowski	-0,25	1,68	0,86	1,50	2,21	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	-0,15	0,07	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
5	Harkawice	1,29	1,37	-0,43	-1,73	-0,64	0,05	0,78	0,56	-3,22	0,68	0,29	-0,33	0,16	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
6	Horcza	0,96	1,16	0,49	0,91	0,79	1,05	0,78	-0,86	0,23	-1,19	0,28	0,88	0,81	0,38	-2,82	0,39	-0,13	-0,44	-0,20
7	Jezioro-Rowek	0,62	1,07	2,26	0,19	-0,64	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,33	0,41	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
8	Knyszewice	1,38	0,36	0,90	0,02	-0,64	-0,95	-0,37	-0,27	0,41	-1,19	0,23	-0,39	-0,19	-1,03	0,51	0,39	0,13	-0,44	-0,20
9	Kozłowy Ług	-1,91	0,03	-1,44	-0,46	-0,64	-0,95	0,78	-1,44	0,13	-1,19	0,17	0,32	0,40	-0,77	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
10	Lipowy Most	0,96	0,07	-1,44	1,50	2,21	1,05	0,78	-1,44	-2,31	-1,19	0,21	0,55	0,81	0,38	0,51	0,39	0,63	3,01	-0,20
11	Łańsko	-0,77	0,36	-0,58	1,50	2,21	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,76	0,81	0,38	0,51	0,39	-1,85	-0,44	-0,20
12	Minkowce	0,83	-0,96	0,38	0,18	-0,07	0,45	0,09	0,04	-0,29	0,20	0,22	0,88	0,81	0,38	0,51	0,39	-0,41	-0,44	-0,20
13	Miszkeniki Wielkie	1,95	-0,08	0,75	-1,18	-0,16	0,55	0,78	0,89	0,68	0,99	-0,21	0,70	0,61	0,38	-2,82	-3,27	0,63	-0,44	-0,20
14	Nowe Trzcano	0,28	0,95	-0,65	-0,16	0,07	-1,20	-0,95	-1,44	-0,51	-1,19	0,05	-0,30	-0,46	0,38	0,51	0,39	-2,67	-0,44	-0,20
15	Nowinka	-0,67	-1,23	-0,76	0,59	-0,64	-1,95	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,68	0,37	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
16	Nowy Ostrów	1,56	0,59	2,64	-1,55	-0,64	1,05	0,78	-1,44	-1,02	-1,19	0,28	-1,07	-0,76	0,38	0,51	-2,36	-2,67	-0,44	-0,20
17	Ostrówek	-0,22	1,01	0,90	1,11	2,21	1,05	0,78	-1,44	0,64	-1,19	0,22	0,19	0,06	0,38	0,51	0,39	-1,02	-0,44	-0,20
18	Ostrów Północny	-0,29	0,98	-0,76	0,15	-0,64	-0,95	0,21	0,19	-0,44	0,12	0,20	-0,26	-0,06	0,38	0,51	-0,34	0,63	-0,44	-0,20
19	Pierozki	0,14	-0,21	1,50	1,50	2,21	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,71	0,43	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
20	Poczek - Markowy Wygon	-0,25	1,21	0,29	0,39	-0,64	-0,45	-0,95	-1,44	0,53	-1,19	-0,14	0,37	0,44	0,38	0,51	0,39	0,63	3,17	-0,20

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZUDZIAŁOWO

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5	WS6	WS7	WS8	WS9	WS10	WS11	WS12	WS13	WS14	WS15	WS16	WS17	WS18	WS19
21	Słoja	0,09	-1,51	0,76	-0,65	-0,64	0,30	-0,95	-1,44	-1,46	-1,19	0,17	-0,43	0,34	0,38	-1,00	0,39	-2,34	-0,44	-0,20
22	Słójka	-0,96	0,76	-0,31	-1,27	-0,64	-0,75	-0,60	0,89	0,21	0,99	0,34	-1,30	-2,07	0,38	-2,82	-3,27	0,63	-0,44	-0,20
23	Słójka-Borowszczyzna	-1,77	-1,22	-1,44	0,43	-0,64	1,05	-2,68	0,89	0,86	0,99	0,34	0,62	0,81	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
24	Sosnowik	-0,16	-1,55	-1,44	-1,11	-0,64	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	-2,89	-2,66	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
25	Suchynicze	-0,84	-0,92	-0,74	-0,28	-0,64	-1,20	-0,95	-1,44	-0,15	-1,19	-0,09	-2,26	-3,01	-0,26	-0,15	0,39	-0,36	-0,44	-0,20
26	Sukowicze	-1,83	-1,86	-0,67	-2,57	-0,64	-0,45	-0,08	0,89	-0,02	-1,19	-0,44	-2,78	-2,13	-5,19	-1,15	0,39	0,63	1,97	-0,20
27	Szczęsławice	-1,08	0,35	-0,62	0,65	-0,64	-0,45	-0,95	-0,86	-0,08	-1,19	-0,11	0,76	0,29	-0,36	-0,32	0,39	0,63	-0,44	-0,20
28	Szudziałowo	-0,16	0,53	-0,56	-1,02	-0,12	-0,53	-1,55	-0,61	-0,91	-0,59	-1,00	-0,13	-0,27	-0,23	0,19	0,14	-0,82	-0,18	0,90
29	Talkowszczyzna	-0,34	-0,28	-0,34	0,50	0,31	1,05	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	-0,68	-0,60	-1,12	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
30	Usnierz Górny	-0,30	-0,87	-0,60	0,39	0,79	-1,95	0,78	0,89	0,86	0,99	0,34	0,63	0,54	0,38	0,51	0,39	0,63	0,88	-0,20
31	Wierchlesie	-0,22	-0,06	0,11	0,35	0,07	0,05	-0,37	0,43	-0,31	-0,23	0,30	0,35	0,29	-0,51	-0,29	-1,66	-0,40	0,07	-0,20
32	Wojnowce	-0,72	0,60	-0,55	-1,24	-0,64	-0,45	-0,37	0,08	-1,70	0,44	-5,52	0,55	0,24	-0,02	0,51	0,21	0,01	0,26	5,64
33	Zubrzyca Mała	0,48	-0,85	1,37	0,85	-0,64	-1,95	-2,68	0,89	0,86	0,99	0,34	0,74	0,81	0,38	0,51	0,39	0,63	-0,44	-0,20
34	Zubrzyca Wielka	0,75	0,08	0,70	0,43	-0,64	-0,45	0,78	0,89	-0,62	0,99	0,34	0,63	0,26	0,38	0,51	0,39	0,63	2,25	-0,20

Tab. 6 Zestawienie wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WŚ3	WFT1	WFT2	WFT3	WFT4	WFT5
1	Babiki	1,10	64,84	1,69	1,16	0,91	11,95	0,86	0,00	4,40	0,87	79,07
2	Boratyńszczyzna	0,00	45,95	5,88	1,30	0,87	66,91	0,63	0,00	0,00	0,00	83,33
3	Chmielowszczyzna	0,00	54,55	0,00	3,33	1,29	9,18	0,57	0,00	0,00	1,18	84,62
4	Grzybowski	5,41	81,82	11,11	2,62	1,86	14,26	0,00	0,00	0,00	0,00	90,91
5	Harkawice	0,00	68,00	5,88	2,60	0,67	15,75	0,00	0,00	0,00	2,06	87,88
6	Horczyki	0,00	67,39	3,23	1,14	1,03	30,41	0,88	0,00	0,00	0,98	92,86
7	Jezioro-Rowek	0,00	68,29	10,71	0,78	0,63	57,77	0,30	0,00	0,00	0,00	77,27
8	Knyszewice	0,00	56,92	0,00	1,97	0,58	31,62	0,22	0,00	0,00	0,00	69,41
9	Kozłowy Ług	0,00	70,00	3,57	1,60	0,75	26,27	0,50	0,00	0,00	3,49	68,89
10	Lipowy Most	0,00	56,52	38,46	0,23	0,06	43,35	0,00	0,00	0,00	0,00	63,24

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZUDZIAŁOWO

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WŚ3	WFT1	WFT2	WFT3	WFT4	WFT5
11	Łaźnisko	0,00	67,80	12,50	0,91	0,35	96,98	0,36	0,00	0,00	0,00	85,42
12	Minkowce	2,44	49,64	2,90	1,24	0,88	17,46	0,66	0,00	0,00	0,51	85,48
13	Miszkeniki Wielkie	0,00	50,62	0,00	0,90	0,94	28,47	1,00	0,00	0,00	0,00	84,62
14	Nowe Trzciano	7,69	68,75	4,55	0,62	0,39	33,29	0,28	0,00	0,00	0,00	87,50
15	Nowinka	0,00	54,05	10,00	0,90	0,32	35,52	0,60	0,00	0,00	0,00	80,00
16	Nowy Ostrów	8,70	58,06	11,11	2,54	0,70	35,76	0,51	0,00	0,00	0,00	73,68
17	Ostrówek	0,00	72,31	0,00	1,29	0,59	3,17	0,89	0,00	0,00	0,00	84,75
18	Ostrów Północny	0,00	72,32	2,47	0,97	0,47	8,13	0,90	0,00	0,00	0,00	78,75
19	Pierozki	1,44	58,14	4,00	3,12	0,89	4,64	0,73	0,00	0,00	0,66	81,08
20	Poczopek - Markowy Wygon	2,47	75,00	6,06	1,55	1,05	22,89	0,00	0,00	0,00	0,00	78,13
21	Słoja	0,00	49,28	2,94	0,79	0,31	45,35	0,44	0,00	0,00	0,00	72,73
22	Słójka	5,41	73,33	24,24	0,67	0,35	37,43	0,00	0,00	0,00	1,14	91,67
23	Słójka-Borowszczyzna	0,00	58,62	5,88	1,26	0,37	38,73	0,42	0,00	0,00	3,03	72,58
24	Sosnowik	0,00	50,00	0,00	6,20	1,55	49,41	0,00	0,00	0,00	0,00	64,52
25	Suchynicze	0,00	56,94	0,00	4,39	1,66	32,70	0,88	0,00	0,00	3,14	84,75
26	Sukowicze	0,00	54,55	0,00	1,42	0,44	7,99	0,00	0,00	0,00	0,00	79,49
27	Szczęsnowicze	4,55	69,35	2,33	1,00	0,61	10,36	0,78	0,00	0,00	1,96	92,59
28	Szudziałowo	32,00	69,10	3,61	0,48	0,81	18,35	1,05	0,86	1,66	1,13	79,00
29	Talkowszczyzna	1,09	59,78	7,27	0,89	0,37	68,56	0,41	0,00	0,00	0,00	76,74
30	Usnarz Górny	0,00	55,00	0,00	1,90	1,04	14,94	0,00	0,00	0,00	0,92	90,00
31	Wierzchlesie	0,00	61,09	4,74	0,60	0,34	11,20	0,40	0,00	0,96	0,36	83,58
32	Wojnowce	0,00	70,18	2,50	1,10	0,92	34,57	0,78	0,00	1,75	0,73	93,48
33	Zubrzyca Mała	0,00	51,85	7,14	1,04	0,66	8,00	0,67	0,00	0,00	0,00	80,95
34	Zubrzyca Wielka	0,00	57,63	0,00	1,64	1,19	0,82	0,81	0,00	1,69	1,23	80,00
	średnia	2,13	61,70	5,73	1,59	0,76	28,59	0,49	0,03	0,31	0,69	81,15
	odchylenie std.	5,69	8,82	7,57	1,20	0,41	21,19	0,34	0,15	0,87	0,98	7,74

Objaśnienia:

- WG1** Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
WG2 Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców
WG3 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
WŚ1 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki [kg]
WŚ2 Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg]
WŚ3 Udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych [%]
WFT1 liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej
WFT2 liczba przyłączy kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w danej jednostce urbanistycznej
WFT3 liczba placów zabaw, obiektów sportowych i obiektów oświatowo-kulturalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej jednostki urbanistycznej
WFT4 liczba obiektów w Gminnej Ewidencji Zabytków w przeliczeniu na liczbę budynków
WFT5 odsetek budynków mieszkalnych ogrzewanych piecami na paliwo stałe

Tab. 7 Zestawienie znormalizowanych wartości wskaźników w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WŚ3	WFT1	WFT2	WFT3	WFT4	WFT5
1	Babiki	-0,18	-0,36	-0,53	0,36	-0,38	0,79	1,10	-0,17	4,70	0,19	-0,27
2	Boratyńszczyzna	-0,37	1,78	0,02	0,24	-0,28	-1,81	0,41	-0,17	-0,35	-0,70	0,28
3	Chmielowszczyzna	-0,37	0,81	-0,76	-1,45	-1,31	0,92	0,24	-0,17	-0,35	0,50	0,45
4	Grzybowski	0,58	-2,28	0,71	-0,86	-2,71	0,68	-1,44	-0,17	-0,35	-0,70	1,26
5	Harkawice	-0,37	-0,71	0,02	-0,84	0,22	0,61	-1,44	-0,17	-0,35	1,40	0,87
6	Horczaki	-0,37	-0,65	-0,33	0,38	-0,66	-0,09	1,15	-0,17	-0,35	0,30	1,51
7	Jezioro-Rowek	-0,37	-0,75	0,66	0,68	0,33	-1,38	-0,54	-0,17	-0,35	-0,70	-0,50
8	Knyszewice	-0,37	0,54	-0,76	-0,32	0,44	-0,14	-0,79	-0,17	-0,35	-0,70	-1,52
9	Kozłowy łąg	-0,37	-0,94	-0,29	-0,01	0,04	0,11	0,04	-0,17	-0,35	2,86	-1,58
10	Lipowy Most	-0,37	0,59	4,33	1,14	1,72	-0,70	-1,44	-0,17	-0,35	-0,70	-2,31
11	Łażnisko	-0,37	-0,69	0,89	0,57	1,00	-3,23	-0,37	-0,17	-0,35	-0,70	0,55
12	Minkowce	0,06	1,37	-0,37	0,29	-0,30	0,53	0,52	-0,17	-0,35	-0,18	0,56

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZUDZIAŁOWO

Lp.	Jednostka urbanistyczna	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WŚ3	WFT1	WFT2	WFT3	WFT4	WFT5
13	Miszkeniki Wielkie	-0,37	1,26	-0,76	0,58	-0,43	0,01	1,53	-0,17	-0,35	-0,70	0,45
14	Nowe Trzciano	0,98	-0,80	-0,16	0,81	0,91	-0,22	-0,62	-0,17	-0,35	-0,70	0,82
15	Nowinka	-0,37	0,87	0,56	0,58	1,07	-0,33	0,34	-0,17	-0,35	-0,70	-0,15
16	Nowy Ostrów	1,15	0,41	0,71	-0,79	0,16	-0,34	0,07	-0,17	-0,35	-0,70	-0,96
17	Ostrówek	-0,37	-1,20	-0,76	0,25	0,43	1,20	1,21	-0,17	-0,35	-0,70	0,47
18	Ostrów Północny	-0,37	-1,20	-0,43	0,52	0,72	0,97	1,22	-0,17	-0,35	-0,70	-0,31
19	Pierozki	-0,12	0,40	-0,23	-1,28	-0,32	1,13	0,72	-0,17	-0,35	-0,03	-0,01
20	Poczek - Markowy Wygon	0,06	-1,51	0,04	0,03	-0,71	0,27	-1,44	-0,17	-0,35	-0,70	-0,39
21	Słoja	-0,37	1,41	-0,37	0,67	1,11	-0,79	-0,14	-0,17	-0,35	-0,70	-1,09
22	Słójka	0,58	-1,32	2,45	0,77	1,02	-0,42	-1,44	-0,17	-0,35	0,46	1,36
23	Słójka-Borowszczyzna	-0,37	0,35	0,02	0,27	0,96	-0,48	-0,19	-0,17	-0,35	2,39	-1,11
24	Sosnowik	-0,37	1,33	-0,76	-3,84	-1,94	-0,98	-1,44	-0,17	-0,35	-0,70	-2,15
25	Suchynice	-0,37	0,54	-0,76	-2,33	-2,20	-0,19	1,17	-0,17	-0,35	2,50	0,47
26	Sukowice	-0,37	0,81	-0,76	0,14	0,79	0,97	-1,44	-0,17	-0,35	-0,70	-0,21
27	Szczęsnowice	0,43	-0,87	-0,45	0,49	0,37	0,86	0,87	-0,17	-0,35	1,30	1,48
28	Szudziałowo	5,25	-0,84	-0,28	0,93	-0,13	0,48	1,67	5,74	1,56	0,45	-0,28
29	Talkowszczyzna	-0,18	0,22	0,20	0,59	0,95	-1,89	-0,21	-0,17	-0,35	-0,70	-0,57
30	Usnarz Górny	-0,37	0,76	-0,76	-0,25	-0,70	0,64	-1,44	-0,17	-0,35	0,23	1,14
31	Wierzchlesie	-0,37	0,07	-0,13	0,83	1,04	0,82	-0,25	-0,17	0,75	-0,33	0,31
32	Wojnowce	-0,37	-0,96	-0,43	0,41	-0,39	-0,28	0,87	-0,17	1,66	0,04	1,59
33	Zubrzyca Mała	-0,37	1,12	0,19	0,46	0,25	0,97	0,54	-0,17	-0,35	-0,70	-0,02
34	Zubrzyca Wielka	-0,37	0,46	-0,76	-0,04	-1,07	1,31	0,95	-0,17	1,59	0,56	-0,15